

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Навчально-науковий Інститут мистецтв

Кафедра образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

на тему:

“МИСТЕЦЬКІ ПРОСТОРИ, ОБ’ЄДНАННЯ ТА АРТ- ШКОЛИ ПРИКАРПАТТЯ ХХІ СТ. ”

Виконала: студентка ІІ курсу, групи ОМ (м) ом-21

спеціальності 023 Образотворче мистецтво,

декоративне мистецтво, реставрація

Харишин В.В.

Керівник:

канд. мистецтвознавства, доцент

Дяків О. В.

Рецензенти:

канд. педагогічних наук , професор

Тимків Б.М

Івано-Франківськ 2022 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ І. ІСТОРИОГРАФІЯ, ДЖЕРЕЛА ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ	
1.1 Історіографія.....	6
1.2 Методи досліджень.....	11
РОЗДІЛ ІІ. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ МИСТЕЦЬКИХ ПРОСТОРІВ ПРИКАРПАТТЯ КІНЦЯ ХХ - ПОЧАТКУ ХХІ СТ.	
2.1 Прикарпатський музей мистецтв як один із основоположників формування сучасного мистецтва Прикарпаття.....	13
2.2 Дослідження сучасного мистецтва в галереї «Арт на Мур»	21
2.3 Новий вид подачі мистецтва у підземному переході “ВАГАБУНДО” та його вплив на підростаюче покоління митців.....	29
2.4 Промприлад - реновація. Пербудова старого заводу у простір для нових проєктів.....	36
РОЗДІЛ ІІІ. МИСТЕЦЬКІ КОНЦЕПЦІЇ НОВИХ КУЛЬТУРНИХ ПРОСТОРІВ	
3.1 Вхідження сучасного мистецтва Івано-Франківська в західноєвропейський простір.....	43
3.2 Вплив стрімкого розвитку сучасного мистецтва Івано-Франківська на творчість художників початку ХХІ ст.....	52
ВИСНОВОК	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	62
ДОДАТКИ.....	67

ВСТУП

Актуальність теми дослідження.

Наше місто бере початок з наданням магдебурського права у 1662 року, та з того часу розвивається в різних аспектах. В даному дослідженні ми ставимо собі за мету дослідити саме культурну сторону розвитку. Які можливості подачі своєї творчості створюються для молодих митців. Як змінувалось мистецтво загалом. Люди важкою працею клали фундамент для культурного та економічного розвитку міста. Місто великих діячів, митців, художників та ковалів з роками розвивалось у різних галузях , архітектура, література, мистецтво, театр все це має великий вплив на культурний розвиток міста. У даному питанні ми намагаємось дослідити які історичні передумови слугували виникненню даних об'єктів. Актуальність нашої теми полягає у вивченні мистецьких просторів, які виникали у різний час на території Прикарпаття. Важливо дослідити як змінювалось саме мистецтво та як його подавали в ти чи інших мистецьких просторах, як формувалась творчість митців відповідно до місць де вони могли її демонструвати. Мистецькі простори відіграють важливу роль в існуванні міста бо саме вони стають основою для розвитку молодого покоління художників. З часом, коли ми підростаємо, ми вчимось виокремлювати важливі фактори та відфільтровувати інформацію яку нам подавали. Це стосується всіх сфер нашої життєдіяльності, в тому числі і культурної. Людина починає відвідувати музеї та галереї, шукаючи там свій стиль та вподбання, завдяки цьому пошуку розвиваються дані простори які ми будемо досліджувати. На сьогоднішній день мистецтво відіграє значну роль у розвитку країни. Завдяки розвитку технологій, ми можемо спостерігати дедалі більше аспектів культурного життя, все більше закладів культури стають на сторону сучасності. Музеї тепер можуть оцифрувати свої експонат. І вони стають доступні для онлайн-перегляду. Тепер можна вдома переглядати виставки

багатьох галерей, усе це краще відбивається на мистецтві оскільки все більше людей залучається до культурного життя.

Наукова новизна прослідковується в нашому дослідженні, адже нами було вперше здійснено комплексне дослідження розвитку мистецьких просторів Прикарпаття, спростоване твердження що відвідування виставкового центру це нудно та одноманітно. Провівши власне опитування та зрівнявши його з тим яке схоже проводили в Одесі 2018 року, можемо зробити висновки, що більшість респондентів відповіли що відвідували б виставкові центри частіше якби вони були цікавіші.

Об'єкт дослідження - мистецькі простори, арт школи та об'єднання

Предмет дослідження- виставки та івенти даного мистецького простору

Мета і завдання дослідження

Метою даного дослідження є встановлення основних ідей мистецьких просторів Прикарпаття. . Нажаль суспільство звикло до того виставкові центри та мистецькі простори зрівнюються до музеїв де нудно та не цікаво. Ми ставимо собі завдання розвіяти цей міф та розкрити найцікавіші мистецькі простори Прикарпаття. З'ясувати їх первинну ціль, та провести аналіз предметів дослідження.

Завдання дослідження:

- Дослідити історіографію та методи досліджень;
- Розглянути одні з перших мистецьких просторів в яких розпочало своє формування сучасне мистецтво;
- Провести ретельне дослідження музейної збірки, та майстрів які представлялись у музеї наприкінці ХХ ст.

- Дослідити розвиток мистецтва з створенням новітніх мистецьких просторів
- Віднайти у місті перспективні проєкти , які спрямовані на розвиток міста, та охарактеризувати їх
- Виявити фактори проблематизації у створенні даних закладів.
- Розглянути процес Входження сучасного мистецтва Прикарапаття в західноєвропейський простір

РОЗДІЛ I. ІСТОРИОГРАФІЯ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1 Історіографія

У даному розділі ми будемо розглядати історію та наукову літературу, на яку ми опираємось під час проведення даного дослідження. Хронологічні рамки які охоплюють нашу роботу це кінець ХХ – початок ХХІ ст. Перед виконанням даної роботи ми ознайомились з літературою про виникнення мистецьких просторів . Починаючи з 1980 року із відкриттям Музею мистецтв Прикарпаття. Детально розглянули роботу даного простору охарактеризували музейну колекцію від творів декоративно-ужиткового мистецтва до виникнення грандіозних бієнале «Імпреза». Аналіз художніх творів, живопису, графіки скульптури та багато інших видів мистецької діяльності. Про велику частину музейної колекції, нам пощастило дослідити у виданні – Скарби музеїв України «Івано-Франківський художній музей» Київ - видавництво - мистецтво 1989р - це твори які датуються від ХVІ століття та твори українських митців кінця ХХ століття. Основною метою збору колекції – це поглиблене вивчення Західного мистецтва, особливо мистецтва Прикарпаття. Також музей володіє унікальною колекцією творів Сакрального мистецтва, про цю збірку нам дозволив детально дослідити сам музей мистецтв Прикарпаття – Відділ сакрального мистецтва.

У Прикарпатському музеї можна ознайомитись з унікальною колекцією сакральних творів, яка була сформована в 80-х роках ХХ століття в результаті дослідницьких поїздок науковців на «склади культового майна» регіону. Колекція складається з іконографічних творів та культових скульптур.

Стрімкий розвиток сучасного мистецтва починається із міжнародної бієнале «Імпреза». Це дає новий поштовх у розвитку мистецтва на Прикарпатті. Масштабна виставка, яка виникла у часи змін політичних парадигм, відкрила вікно у світ для сучасного мистецтва Прикарпаття. Це простір широких можливостей для сучасних митців. Власне ця виставка заклала основу для

подальшого розвитку Івано-Франківська як одного з найцікавіших міст в країні. Детально ми дізнаємось про дану подію на офіційному сайті музею мистецтв Прикарпаття та у статті Анатолія Звіжинського, проаналізуємо твори та митців, які брали участь у цій граніозній події. Також ми ретельно вивчили офіційний сайт Музею мистецтв Прикарпаття, який допоміг нам детальніше дослідити сакральне мистецтво, відділ зарубіжного мистецтва, та творчість видатного українського художника Опанаса Заливахи.

В рамки нашого дослідження мистецьких просторів входять найцікавіші місця для подачі своєї творчості у місці Івано-Франківск. Ми будемо вивчати історію та передумови виникнення сучасних мистецьких просторів які виникли на початку ХХІ ст. Арт галерея «Арт на Мур», мистецький перехід «Вагабундо», Промприлад.Реновація. Ми звертаємось до різноманітних наукових джерел. В радіос нашого дослідження потрапляють різноманітні статті, відомих та не дуже, міських журналів та газет, які свого часу публікували тенденцію розвитку сучасних мистецьких просторів. На основі їхнього досвіду ми будемо вивчати та досліджувати наші об'єкти, шукаючи та відтворюючи новезну даної наукової роботи. Відомий мистецтвознавець Ірина Матоліч у журналі « МІСТО» 2017 року ретельно описує передумови виникнення галереї сучасного мистецтва «Арт на Мур» , детально аналізує діяльність галереї за останні п'ять років. Переконавшись у достовірності інформації ми сліливо можемо посилатись на дану статтю у нашому науковому дослідженні. Щоб краще дослідити галерею «Арт на Мур» ми ретельно вивчили сайт «Бастіон – фортечна галерея» [2] , також користувались соціальними мережами, а саме сторінку «Арт на Мур» і Фейсбуці[39], завдяки цьому ми переглянули архів виставок які проходили в даній галереї та обрали найцікавіші для себе, щоб опрацювати її ретельніше. Як ми вже згадуєм раніше ми користуємось відомими франківськими журналами для збору інформації, Еріка Вітер на сайті«Firtka» [18] детально описує про Тетяну Єфтимовську та її виставку.

Знову ж таки на сторінці у фейсбук[39] ми розглядаємо творчість Гриці Ерде та її виставку «Мертві квіти» про творчість якої ретельно описує Юлія Федунішин У «Репортер»[9] тут ми дізнаємося про деталі створення цих картин у не простий для України час як під час Революції Гідності до мисткині прийшло натхнення.

Стиль Життя у 2016 році розповідає про Оксану Бейлах та Світлану Повшик[47] та її спільний дизайн- проєкт «Неофольк»

У Sotka life Наталія Кушніренко розповідає про те як у Франківську відкривали мистецький перехід «Вагабундо»[52]. Тут вказано на те, що засновники прогнали залучити безліч мистецьких та медійних проєктів із широким спектром можливостей , щоб дати мистецтву нашого міста більше самостійності. Також про цей мистецький перехід розповіла Христина Шпук у цій же Sotka life[49] Франківськ росте углиб, у місті відкривається мистецький перехід.

Kurs.if.ua Пише про культову «Стіну»Матвія Вайсберга[23] задовго до Революції Гідності Матвій Створив Серію картин з 32 робіт на біблійні теми також мала назву «Стіна»він писав доти, поки не заповниться стіна.

Ярослав Друзюк у 2018 році у the VillageНазвав Промприлад.Реновація Urban Срасена стероїдах та як простір змінюватиме Івано-Франківськ.[1] Анатолій Звіжинський у 2013 році розповід про Імпреза, яка проходила у Музеї мистецтв Прикапаття

Пропонуємо розглянути дослідження, яке провели Всеукраїнська громадська організація «Асоціація срияння самоорганізації населення» у вересні 2018 року, це статистика яка показує відвідуваність людьми закладів культури.[12 с.4] За цимим даними за рік половина дорослого населення України відвідували культурні заклади. З цієї половини лише 7% відвідали виставки картин, скульптур, та інших видів мистецьких творів. Більшість респондентів серед опитування відвідували б частіше, якби вони були цікавіші.[12 с.14] це

надзвичайно важлива частина нашого дослідження, адже саме через опитування ми маємо можливість дізнатись про вподобання наших громадян, щоб у подальшому знати у яку сторону рухатись щоб задовільнити їхні потреби у мистецтві. Отже в цьому і полягає проблема, людям вже не цікаво відвідувати просто музей чи галереї, люди інстинктивно бажають префоменсу та видовища. Як у I ст. до н.е. жодне свято не обходилося без гладіаторських боїв, щоб потішити публіку[51]. Та у сучасному світі створити такий перфоменс можна за допомогою різноманітних проєктів, які також дають змогу місту культурно розвиватись.

Це зараз надзвичайно важливо, щоб не дати повністю загинути культурній сфері і створюються такі проєкти. Спонсорами відкриттів таких просторів є як державні так і приватні установи. До пріоритетних напрямів діяльності Українського культурного фонду та фонду приватних осіб належать: Просування нових партнерських відносин, сприяння формуванню спільних цінностей громадянського суспільства в Україні, підтримка культурної різноманітності та сприяння міжкультурному діалогу. Забезпечити дотримання культурних прав: однаковий доступ до культурних ресурсів для всіх мешканців та спільнот, незалежно від будь-яких культурних, мовних, етнічних, соціальних, гендерних чи інших відмінностей, рівні можливості для особистісного зростання та самореалізації. Розвиток та функціонування української мови у всьому суспільному житті по всій території України. Сприяння аналітичної та дослідницької роботи у сфері культурних та творчих індустрій. Розвиток освітніх ініціатив, створення новітніх інновацій, розширення цифрових технологій та цифровізації у сфері культури та мистецтві. Створити сприятливі умови для створення інноваційної та конкурентоспроможної культурної та мистецької продукції, заохочувати розвитку дитячої та юнацької творчості, та звісно ж підвищенню кваліфікації художників. Контролювати за збереження культурної спадщини та сприяти цілісному та орієнтованому на майбутнє розумінню.

підтримка проектів, спрямованих на регіональний розвиток в умовах децентралізації, заохочення до інтернаціоналізації української культури та формування донорської підтримки нових проектів у сфері культурних та творчих індустрій. Завдяки цьому прискорюється процес інтеграції, який сприяє культурному примиренню та міжнародне співробітництво на різних рівнях стає дедалі активнішим. Щоб бути позитивним суб'єктом у цих процесах, українці мають отримати потенційні можливості для самопізнання через підтримку національної культури та саморозвитку через засвоєння нових смислів. УКФ є надзвичайно ефективним інструментом, створеним державою для громадянського суспільства, щоб через культуру формувати загальноєвропейське майбутнє. [28]Оскільки об'єкти нашого дослідження це сучасні простори, які мають змогу оцифрувати свої експонати та виставки для ширшого розповсюдження подій, адже зараз людина знаходячись вдома може переглянути івенти, які проходять в даному закладі. Це дає змогу залучити більшу аудиторію до культурного життя міста, та розширити кругозір різних поколінь в культурному аспекті. Здебільшого всі новини людина дізнається із інтернету та з соціальних мереж, це вже стає нормою. З кожним поколінням світ змінюється, і зараз, у час комп'ютерної комунікації дуже важливо пристосовуватись щоб не відставати від сучасності. Тому сучасні мистецькі простори створюють свій інтернет «простір» в якому вони демонструють свою унікальність. У своєму дослідженні я ретельно переглянула такі інтернет «простори» щоб ретельніше зібрати матеріали для аналізу об'єктів наукового дослідження.

1.2 Методи дослідження

У цьому розділі ми будемо застосовувати відповідні методи для покращення аналізу полегшити роботу даного дослідження, а саме :

Метод польових досліджень- для вивчення предмету дослідження цей метод ми розділяємо на підпункти.

1.Початковий метод –ми вивчаємо джерела, формуємо попередні ідеї та гіпотези

2.Польовий - дуже чітко збираємо конкретний матеріал

3.Камеральний – завдяки цьому методу ми обробляємо, проводимо аналіз , співставляємо інформацію та формуємо висновки

Метод порівняння завдякицьому методу ми визначаємо спільні та відмінні риси між об'єктами які будемо досліджувати з відомими об'єктами та визначимо відмінні риси.

Абстрактно-логічний метод ми використовуємо для цілеспрямованого, планового та систематичного вивчення явища. Логічний розподіл на складові на основі абстракції, і в ньому виділяються основні категорії поняття, в яких є всі важливі ознаки явища.

Вторинний метод для аналізу та обробки інформації, яку ми отримали завдяки первинному методу. Верифікаційний метод ми використовуємо щоб перевірити отримані результати. Порівняльно-історичний метод, завдяки даному методу ми зможемо порівняти об'єкти дослідження в їхньому історичному аспекті щоб віднайти спільні та відмінні риси. Системним аналізом вивчимо об'єкт та його складові

Системний метод, він вважається невід'ємний загальнонауковий метод який використовується під час вивчення та дослідження будь-якого великого та складного об'єкта, основні принципи якого є підхід до об'єкту як до цілого уявлення про серйовище системи. В цьому методі ми принаємо в сутність об'єкта дослідження, підвищимо обґрунтованість наукових результатів.

Ще один метод – історичний це метод дослідження, який заснований на вивченні та дослідженні формуванні, вивченні та розвитку об'єктів в хронологічній послідовності. Аналізу суперечностей у розвитку об'єкту дослідження. Поглибленню та кращого усвідомлення суті проблеми. Порівняльний аналіз цей метод ми використовуємо для того, щоб зіставити об'єкти дослідження, порівняти та знайти спільні та відмінні риси

РОЗДІЛ II. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ МИСТЕЦЬКИХ ПРОСТОРІВ ПРИКАРПАТТЯ XX-XXI СТ.

2.1 Прикарпатський музей мистецтв як один із основоположників формування сучасного мистецтва Прикарпаття

У даному розділі будуть розглядатися історичні передумови, які слугували виникненню мистецьких просторів Прикарпаття, та їх розвиток у сторону сучасного мистецтва. Як показує наше дослідження більша частина історичних пам'яток стає основою для розвитку мистецтва та культурного виховання прикарпатців. Ми ставимо собі за мету дослідити історичний розвиток даних об'єктів, з чого починалось культурне сприйняття жителів. У місті Івано-Франківськ функціонує багато музеїв та галерей сучасного мистецтва. [16]

Музей мистецтв Прикарпаття виник 1980, приміщення даного музею було збудоване родиною Потоцьких та слугував родинною усипальницею. Наприкінці ХХ століття музей розпочав збірку колекції Українського мистецтва. Колекцію складають не лише твори Івано-Франківщини, а й Львівщини, Закарпатської, Тернопільської та Чернівецької областей. Музей наділений відомими творами художників Києва, Харкова, Одеси, але колектив музею у своїй пошуковій та збиральницькій роботі здебільшого орієнтується на мистецькі здобутки Прикарпаття. Твори народного мистецтва краєзнавчого музею стали основою для першої колекції художнього музею, згодом збірка збагатилась завдяки закупам з різних мистецьких виставок, приватних збірок та з фондів Міністерства культури УРСР. 1982-1983 роках було відкрито два філіали Івано-Франківського художнього музею: Художньо-меморіальний музей народного художника СРСР В.І. Касіяна у м. Снятині, та музей-пам'ятку дерев'яної архітектури та живопису XVI-XVIIIст. В Рогатинській Святодухівській церкві кінця XVI ст., це одна з найдавніших церков, притаманній характерними ознаками галицькій архітектурі.[42] Івано-Франківський художній музей розділений на два відділи : образотворчого та народного декоративно-ужиткового мистецтва. За періодом експозиція також розподілена на дворянське та радянське мистецтво. [42] В музеї

зберігається народний одяг з різних регіонах області. Це сардаки, кожухи, сорочки, запаски виготовлені невідомими майстрами кінця XIX початку XX ст. як і іншим виробам домашнього вжитку їм притаманні простота зручність у використанні краса форм та декору. Також до популярних у давнину входять вироби з металу, шкіри та рогу. Особливої популярності здобули топірці, люльки, жіночі згарди, персні тощо.

Досліджуючи колекцію музею нам стає відомо про творчість відомого скульптура Матвія Полейовського (1720-1800), який свого часу навчався у Пінзеля та працював у Станіславі, з його творів які він виконував для кафедрального собору в якому знаходиться музей. Це до прикладу «Статуя рицаря», що входила до ряду чотирьох постатей з надгробна засновника міста – Андрія Потоцького. Більшість творів музейної колекції дерев'яної полухромної скульптури XVIII-XIXст. Начислює понад двісті творів невідомих авторів які різняться між собою за стилем та майстерністю творів, більшість яких позначенна життєтвердим оптимізмом, який був притаманний народному мистецтву.

Живопис

кінця XIX - початку XXст. Був представлений у музеї творами: «Автопортрет», « Портрет Аделіни Русин»[рис.1], « Лектура робітників», «Гори після заходу сонця» О.Новаківського, «Портрет Теодозії Соломин», « Осінній пейзаж» Ю. Панькевича, « Пейзаж з кипарисами», «Дніпровські далі», І. Труша. Ці художники посідають визначне місце у творенні західноукраїнського мистецтва. Усі вони навчались у той час відомих закордонних мистецьких академіях, їх навчали відомі художники та педагоги . Всіх живила любов до української національної культури. Крім того великий вплив на формування світогляду молодих митців мав Іван Франко, він очолював громадський рух і культурне життя Західної України. Після повернення додому художники відчули національний гніт зі сторони польського уряду, вони були змушені відстоювати та розвивати свою культуру та мистецтво.[42] У музеї експонуються твори

Охріма Кравченка, який поєднував принципи Проторенесансу, української народної творчості та давньоруського живопису з радянськими естетичними нормами у мистецтві. Портрет Василя Стефаніка- станковий твір, проте художник вирішував його як фреску. У своїй колекції музей має приблизно десяти творів цього чудового художника.[26]

Закарпатська школа живопису є наймолодшою серед представлених музеї мистецьких регіонів, проте прогресивні художні традиції провідних угорських мейстрів таких як : М.Мункачі, І.Ревес, Ш.Холлошіцо мали великий вплив на становлення художньої культури цього краю, стали тою основою, що привела молодих митців області до визначних здобутків. Перелік графічних творів, що представлені в музеї свідчать про одну з важливих тенденцій сучасного радянського мистецтва – звернення до національних джерел інтерпретованих по-філософськи. Такою ж і є творчість відомого львівського графіка Л. Левицького. Музей володіє чималою колекцією творів цього майстра, різні за спрямуванням і тематикою, вирішених в абстрактно-образній інтерпретації, яка позначена творчою індивідуальністю автора. Серед них «Демонстрація», «Сутичка з поліцією», «Велогонка», « Вечір» та багато інших.[29][рис.2.2]

Відділ українського образотворчого мистецтва знайомить відвідувачів із доробком митців кінця ХІХ-початку ХХ ст., чий життя і творча праця пов'язані з Західною Україною, зокрема Івано-Франківщиною. Також до уваги відвідувачів представлено твори художників Київської та Закарпатської мистецьких шкіл. Демонструються роботи митців другої половини ХХ ст., які є вихідцями з різних областей України, але їхня творчість розвинулася на теренах нашого краю. Музей мистецтв Прикарпаття є багатою скарбницею образотворчого і народного мистецтва краю.

З плином часу музейна збірка начислює близько 15 тисяч творів. Зокрема це унікальні пам'ятки Галицького іконопису та барокової скульптури близько 6

скульптур Пінзеля, творчість західноукраїнських класиків - Корнила Устияновича , Івана Труша, Ярослава Пстрака, Юліана Панькевича, Олекси Новаківського, Осипа Сорохтея, Олени Кульчицької, твори закордонних авторів XVIII-XXст., зокрема австрійських, польських, італійських та німецьких. Твори українських художників другої половини XX ст. Велика частина музейної колекції складається з творів народного мистецтва різних регіонів України, такі як Бойківщина, Покуття, Опілля Гуцульщина. Впродовж століть люди виробляли особливий, для кожного регіону, стиль завдяки цьому ми тепер можемо дослідити до якої етнічної групи належить той, чи інший виріб чи то з металу, дерева, шкіри, гончарне ремесло чи писанковий розпис. Музейна збірка багата на твори декоративно-ужиткового мистецтва, на вироби ткацтва, килимарства та багато інших.

Віділ декоративно-прикладного мистецтва Прикарпаття одна з найбільших у музеї, до нього входить випалювання по дереву та різьба, кераміка яка була поширена на Гуцульщині, також ткацтво, килимарство, художня вишивка, писанкарство Покуття та Опілля. Народна творчість гуцулів мають давні елементи дохристиянської культури . Цікаву характеристику горянам дав М. Коцюбинський у листі до М. Горського Гуцули — найоригінальніший народ, з багатою уявою та власним розумом. Язичники в душі, гуцули все життя борються зі злими духами , що мешкають у лісах, горах та водах. Він використовував християнство лише для прикраси язичницьких культів. Існує безліч чудових казок, легенд, повір'їв та символів. Звісно арсенал засобів декоративно-прикладного мистецтва гуцулів що розвивався страдавна не вичерпується давньою символікою. Протягом століть виникали нові елементи , що відбивали зміст тогочасного життя, вірувань та звичаїв. Багато виробів, елементів орнаміки втрачали свій первинний сакральний зміст та перетворювались на чисто декоративні мотиви.

Основою для успішного розвитку художніх ремесел була достатня

кількість матеріалів, тобто ліси, багаті на різноманітні породи дерев, великі поклади гончарної глини, скотарство, що дало багато сировини для кушнірства, ткацтва та виробів зі шкіри. Одним з найкращих майстрів різьби по дереву був Юра Шкрібляк, йому належить багато технічних удосконалень, нових орнаментальних мотивів та багато нових різблярських інструментів. Музей володіє келихом, який майстерно виконаний Ю.Шкрібляком у цій роботі різбляр поєднав вибране тло з тонким рельєфом традиційних мотивів.[11]

Музей володіє великою кількістю народного одягу, ткацтва та художньої вишивки які відрізняються один від одного різноманітністю матеріалів, технікою виконання, орнаментом та кольором. Велике місце в музейній колекції займають вишивки Г. Василячука, майстриня володіє різноманітними художніми техніками ткацького мистецтва, використовує давню орнаментальну символіку, та створює унікальні рушники на теми творів Тараса Шевченка. У музеї зберігається сардаки, кожухи, запаски, сорочки з різних регіонів які виготовлення невідомими майстрами Прикарпаття кінця XIX – початку XXст. Так само як і виробам домашнього вжитку використовується простота та легкість використання.

До найбільше поширених на Прикарпатті художніх ремесел належат вироби з металу, шкіри та рогу. Особливо набули популярності мосяжники які виготовляли пістолі, топірці, люльки, персні та ще багато виробів домашнього вжитку. Шкіра використовувалась для широких чоловічих ремнів, які мали назву череси, татабівок. Щодо рогу, то його використовували для порохівниць. На жаль у наш час через брак матеріалів та складність у їх виготовленні ці види декоративно-прикладного мистецтва не набули поширення. Тому до музейної колекції входять лише вироби які датуються XVIII- XIX ст.

Ще одним з найбільш масових, не лише на Прикарпатті, а й на всіх слов'янських народів поширювався такий вид мистецтва як писанкарство. Ще з давніх давен у язичеські часи яйце було символом народження нового життя,

на весні в знак відродження природи розписували яйця символами. Ця традиція перейшла і в християнство у свято Христового Воскресіння. Технологія розпису яйця для всіх регіонів Прикарпаття однакова, та розрізняються елементи орнаменту та типологічні особливості композиції. До музейної колекції відносять космацькі писанки, вони вважаються найдосконалішими та відрізняються яскравою золотисто-оранжевою кольоровою гамою та тонким ажурним рисунком

У серпні 1993 році в інтер'єрі була віднайдена експозиція «Сакральне мистецтво Галичини XV-XX століть», це сталося під час ремонтно-реставраційних робіт фресок художника Ерамза – Рудольфа Фабіанського. Також на території області проводилися ґрунтові обстеження «складів культового майна» та біли віднайдені твори які також увійшли до цієї експозиції. Завдяки масштабній пошуковій роботі Фондову збірку музею сакральної тематики поповнили ще на 700 одиниць творів. Саме завдяки цим творам Віктор Мельник почав проводити глибоке наукове дослідження Сакрального мистецтва Галичини.[32][рис.2.3]

Вже з 1989 року в приміщенні музею кожні два роки проводилась міжнародна виставка «Імпреза» вона виникла в часи політичних змін, та внесла свої зміни на естетичну свідомість міста. Вона ставила собі за мету об'єднати, показати та зіставити сучасне мистецтво в Україні та українське на Заході. В музеї досі зберігається велика збірка сучасної зарубіжної графіки, які брали участь у Міжнародному бієнале «Імпреза». Понад 300 виставок відвідали експонати музею мистецтв Прикарпаття як в самому музеї, так і поза його межами. 1988 року три художники — Михайло Вітусинський, Ігор Панчин та Микола Яковіна — організували програму міжнародної виставки. Його структура характерна для розвиненого громадянського суспільства, в якому повністю функціонують усі соціальні механізми та в якому відбуваються такі дії. Небезпека майбутніх подій була очевидною. Сумнівність співпраці з органами

державної влади та реалізованість задуму могли перешкодити плануванню. Однак у 1989 році несподівана ініціатива якнайкраще вписувалася в емоційну тканину соціального піднесення. напередодні падіння імперії. Організаторам допомогли два великі сюрпризи. Позитивна реакція громадських інститутів та жива реакція зарубіжних художників, що надали Impreza не лише кількісного змісту, а й відповідного якісного статусного рівня. Запросіть його приєднатися до вас, коли ви не можете подорожувати світом. Тим більше наприкінці 80-х така умоглядна формула здавалася приреченою на провал, оскільки не було досвіду подібних дій не лише в Україні, а й у СРСР загалом. Ця подія мала колосальний вплив на подальший розвиток сучасного мистецтва Прикарпаття та й цілої країни загалом. Багато художників завдяки цьому змогли продемонструвати свої роботи за кордоном. Це дуже позитивно вплинуло на існування сучасного мистецтва.[33]

Музей Пурикарпаття – скарбниця української культури. Сприяє естетичному та етнічному вихованню, любові до Батьківщини. Тут проводилось надзвичайно багато виставок різних жанрів.

У цьому розділі ми розглянули музей в якому розпочало своє формування сучасне мистецтво. Провівши дослідження даного об'єкту можу зробити висновок, що історія розвитку закладів для подачі та демонстрації мистецтва беруть гарний початок з музею мистецтв Прикарпаття. Музей є скарбницею українського мистецтва, це гарний спосіб щоб ознайомитись багатою культурою нашого регіону. Величезна збірка, яка протягом століть поповнювалась різноманітними творами впливає на естетичне та культурне виховання нового покоління. Велику історію, яку тримає в собі цей музей не описати в даному дослідженні, лише мала частина може поміститись. Роботи великих митців та діячів будуть на довгі роки збережені у цих стінах. У цей непростий час тільки об'єднавшись ми можемо досягти великих можливостей. Відродити любов до рідного краю як ніколи важливо в складні воєнні часи. Звернувшись до великої збірки музею починаєш усвідомлювати якою багатогранною є наша етнічність

та багата культура нашого регіону з роками стає все більш прекраснішою, розвиненішою та досвідченішою, окрім того музей містить велику збірку сучасного мистецтва дедалі більше поповнюючи її.

2.2 «Арт на Мур» галерея сучасного мистецтва

В даному розділі важливо розглянути передумови виникнення сучасних мистецьких просторів, їх роль та вплив на життя суспільства в цілому, та як вони відображаються на роботу не лише молодих митців, які тільки починають свій творчий шлях, а й досвідчених художників роботи яких вже встигли побувати за кордоном. Які можливості створюються для заохочення людей до сучасного мистецтва? Наше місто історію якого впродовж віків творили талановиті люди, поети, письменники, художники, ковалі все більше розвивалась в різних аспектах. Архітектура, скульптура, мистецтво, музика все це стоїть в основі естетичного та культурного виховання суспільства. Людина коли надихається красою якісного мистецтва вона знімає з себе нашарування сірих буднів та побуту та виокремлює глибші, духовні потреби. Мистецтво надихає, керує людською природою, розважає, захоплює. Відповідає вимогам споживача, який очікує, що мистецтво буде розважати, керувати людською природою, прояснити почуття й урівноважувати людський дух з навколишніми умовами, а також надихати, захоплювати, готувати до суспільно-корисної діяльності, налаштовувати на позитив, приносити радість і щастя. І зрештою, виховає інше покоління людей – тих, що вміють критично мислити, котрі не лише бачать, а й аналізують побачене.

Отже сучасному місту потрібні прояви сучасного мислення, реагування на події суспільного, політичного та естетичного характеру, ми намагалися максимально ознайомити публіку з якісною мистецькою діяльністю міста, а також із творчістю митців з інших міст України та світу. При цьому акцент робимо на поєднанні візуальної частини й теоретичної інформації, що в свою чергу сприяє формуванню цілісного погляду на мистецьку діяльність в цілому.[44]

Історично масове мистецтво розглядалося як мистецтво з погляду купівельного попиту, а не через хороші чи погані естетичні якості, воно безпосередньо впливає на смаки покупців, рівень їх переваг. Оскільки художник

—зацікавлена особистість, його безпосередні знання про мистецтво розвиваються прогресивніше, незалежно від сприйняття його потенційної аудиторією. Звідси робимо прості висновки про стан сучасного мистецтва сьогодні (обмежуючись Івано-Франківською та сусідніми областями у рамках традиційної двадцятирічної давності). Актуальність художніх тем та ідей для художників і їхнього кола проходить, а необхідні зв'язки для сприйняття та «споживання» ще невироблені та не підготовлені. Чекати 50 років, поки цей розрив буде закритий, довго і нецікаво, і потрібні конкретні дії для подолання цієї перешкоди, цим вже почали займатись відомі люди нашого регіону. Вони створюють можливості для кращого дослідження мистецтва, нові проекти та простори, які своєю сучасністю залучають все більше людей.

У минулому Bastion відіграв важливу роль як фортифікаційні споруди, та нещодавно як (точніше, руїни) для потреб міської «субкультури», а сьогодні відновили своє існування, інтегруючи функції для мешканців міста та його гостей, хоча це непросто. [2] Але обраний симбіоз людей, які працювали над цим проектом, дав ті результати, які ми зараз бачимо. У серпні 2012 року в Івано-Франківську відкрито нову художню галерею «Арт на Мур», вона розташована в фортеці Bastion в історичній частині міста. Єдина в своєму регіоні галерея контемпорері арту, цей новий напрямок доволі розкручений у Львові, Києві та інших містах України. зараз не надто відоме проте цікаве мистецтво знайшло свій притулок у стінах Bastionу. Основною метою виникнення даної галереї це популяризувати творчих особистостей міста, надати можливість доносити до суспільства своє мистецтво, показати особливість своїх думок та манеру подання творчості. За весь період свого існування галерею ознайомлено з різноманітною мистецькою діяльністю не лише Івано-Франківська а й багатьох міст України. Для цілісного погляду на мистецьку діяльність «Арт на Мур» поєднує теоретичну інформацію та візуальну частину. Основний акцент діяльності галереї це — [експеримент](#), який є одним із факторів новизни. Це спроба не залишитись

забутим та викликати реакцію. У своїх роботах автори використовують епатаж, як спосіб відійти від традиційності та зруйнувати стереотипи.[44]

Головна мета галереї “Арт на Мур” полягає в ознайомленні суспільства з основною мистецькою діяльністю міста, простому поданні та легкому засвоєнні сучасного мистецтва. Комплекси «Бастіон» та «Арт на мур» відкриті для діалогу з мистецькими інституціями Івано-Франківська й поза його межами, адже це дає можливість об’єднати талановитих людей і якісно змінити життя оточуючих.[16] Сучасне мистецтво це не тільки живопис та скульптура, це величезний пласт творчості митців, які вбачають красу всюди, та хочуть подавати своє бачення сучасного мистецтва. Тут проводяться виставки фотографій та графічного дизайну, свято ковалів та виставка дизайнерського одягу. Галерея створена для прояву будь-якого мистецтва.

13 березня - 23 березня 2013 року відбулася виставка фотографії та графічного дизайну Тетяни Єфтимовської. На виставці представлені обкладинки до книжок та журналів, буклети, плакати, візитки, а також веб-сайти та фото. Важливо що до більшості представлених фото не було використано фотошопу, та графічної обробки. Тетяна змогла зловити настільки яскраві миті, що у глядачів виникали сумніви відсутності фотошопу. Авторка підписувала кожену роботу що вона не оброблялась. Зіставляючи фотокартки «до» і буклет «після», починаєш розуміти, що графічний дизайн – це передовсім не набір навичок, а справжнє мистецтво. Виставка оормлена в текстильному стилі, вішаки та прищіпки які тримають роботи теж мають свій підтекст. «Графічний дизайн – це одяг для думок в книжках, одяг для слів в дизайні шрифтів, одяг для послуг в рекламі й одяг для цілих організацій у веб-дизайні. Одяг може показувати суть, доповнювати, зацікавлювати, іронізувати, смішити та навіть вводити в оману, щоб глядач сам знайшов найважливіше» каже Тетяна Єфтимовська [18]

Коли люди приходять на відкриття виставки вони вшановують митця, та цікавляться мистецтвом цього автора. Коли люди купляють роботи, тоді вони розділяють свої смаки з автором, цим самим вони долучаються до його існування поза часом. Тобто роботи митця будуть зберігатись в приватних колекціях довгі роки, цим саме люди продовжують мистецьких шлях художника. Коли глядачі відвідують виставки, вони поповнюють свій власний запас знань, розділяють або не розділяють задуми автора, цим саме розширюють шкалу своїх смаків. Хоча існують художники, які створюють це поле з новими системами координат від яких і будуть відштовхуватись в майбутньому смаки глядачів. [18] Характеризуючи виставку робіт, можна сказати, що Тетяна Єфтимовська збудувала свою дизайнерську площину, створивши свій автентичний стиль без використання вульгарного лиску чи кітчу.

У 2014 році життя кожного українця поділилось на «до» та «після». Револуція Гідності, анексія Криму та війна на Донбасі несуть за собою смерть багатьох українців, кожен переживав ці події з болем в серці. Діячі культури намагались передати цю біль своєю творчістю. Гриця Ерде не стала винятком, в галереї «Арт на мур» 25 жовтня- 4 листопада 2014 року була представлена виставка колажів «Мертві квіти»[39]. Це серія з 15 колажів, створених за останні 8 місяців про події в Україні. Назва виставки “Мертві квіти” проводить паралелі з марністю смерті, адже квіти стають мертвими, коли їх зривають. Мертві квіти – це те, що художниця побачила, коли вийшла на Майдан, – вона побачила розстріляну Небесну сотню. І весь Майдан був у квітах, і вони були мертві, так само як всі ті люди, тому така назва виставки. Мисткиня весь час про це думає. Це рефлексія, це такий стан, я переживаю це знову і знову[48] [рис 2.4]

Мертві квіти у автора викликають двояке відчуття: вони ніби й прекрасні, їх дарують людям, але вони вже не живі, це вже зрізане життя, каже художниця. Свої роботи Гриця Ерде створює за допомогою фотошопу. Спершу шукає картини та фото, потім накладає зображення одне на інше, створюючи єдиний образ. Колажі представлені парами, які немов би доповнюють один одного,

створюючи свій неповторний сюжет. Красою наповнюється все чого торкається рука талановитої людини, тоді це називається мистецтво. Воно справжнє тоді коли автор висловлює стан своєї душі у витвір, чи це ювелір, коваль чи дизайнер одягу. [9]

У стінах галереї «Арт на мур» знайшла своє місце виставка-презентація дизайн-проєкту Оксани Бейлах та Світлани Повшик «Неофольк». Стиль «Неофольк» сформувався в результаті поєднання творів спадщини українського фольклору та народної творчості. У цьому стилі дизайнер-модельєр у пошуках власної автентичності, образу та стилю створює твори шляхом змішання національного костюму та сучасної матеріальної культури. Запропонований увазі глядача проєкт виконаний в межах даного стилю і є важливою спробою адаптувати народне мистецтво в сьогодення. Сьогодні набувають великого значення фольклорні мотиви в колекції одягу в стилі «Неофольк», звичні нам орнаменти приймають нові форми і технічне вираження з великою кількістю комбінацій. Знаковою в експозиції є серія сорочок виконаних Оксаною Бейлах.

В цю експозицію увійшли творчі роботи які створювались протягом десятиліть кафедрою дизайну. В колекції представлено сорочки виконані Оксаною Бейлах, створені в новітній авторській техніці “вишита перфоаплікація” – ця техніка предсталена в поєднанні традиційних технік художньої обробки шкіри і декоративних швів вишивання. [47][рис. 2.5]

"Протягом 10 років ми намагаємося прищепити нашим учням любов і смак, використовуючи народні традиції. Характерна наступність і масовість виробництва, тому неприймаються традиційні техніки і неприймаються складні огранювання, тому наша мета-нав'язати дуже швидку техніку на сучасному одязі. Це надає площині більш багате, народне звучання. Повірте, це справді дуже складно, але й дуже цікаво ” – розповідає Світлана Повшик. [46]

Не зважаючи на велику складність роботи, студентській проєкту, які увійшли до виставки мали великий успіх на всеукраїнських та міжнародних

конкурсах. Авторська техніка «вишита перфоаплікація» заслуговує на особливу увагу, адже цей проєкт тримається на вміннях Оксани Бейлах в різних напрямках таких як: поєднання традиційних технік художньої обробки шкіри і декоративних швів вишивання, спільна праця студентів та керівників над дипломною роботою надихає на більші результати, та є взаємозбагаченою для кожного з них і провокує на подальші твори пошуки. Саме таким став для Світлани Повшик і Оксани Бейлах дизайн-проєкт «Порізала пальчик, тай болить». [47] Численні досягнення та нагороди, як обласного, так і всеукраїнського рівня, говорять про правильний вектор, обраний педагогами у своїй роботі з поширення неофолку у дизайні сучасного одягу та формування майбутньої творчої еліти області та міжнародний рівень.

Галерея «Арт на Мур» представляє творчість ще однієї талановитої людини – Руслана Підсудієвського. Народився 12 липня 1964 року в Калуші, Україна. Закінчив диригентсько-хорове відділення музичного училища імені Д. Щинського та Чернівецький державний університет. Юрія Федьковича, історичний факультет. Живе в Детройті, США. Творчість Руслана Підсудієвського – це стрімке оволодіння технікою, самореалізація, пошук чогось. Усі пристрасті по-своєму прописані автором у музиці, відображені в картинах, миттєво пов'язані зі світом, який він відчуває. Виставка «Містерія» – це тріо авторських захоплень. [45]

- Музика. З музикою автора познайомила його мати, Оксана Підсудієвська, викладач сольфеджіо та фортепіано. Руслан Підсудієвський, який здобув освіту диригента, продемонстрував свої спроби пера та написав фортепіанні твори. Він показав світові, що кожну емоцію юності можна висловити делікатно, чуйно, глибоко та неповторно. Це були його особисті пошуки неспокоїної і водночас хворої душі. І, як зазначила заслужена артистка України Любов Гандер, його п'єси – кольорові скельця в калейдоскопі, що окремо або разом утворюють неймовірні візерунки. [45]

- Живопис. Автор почав займатися живописом і потоваришував із Боданом Бринським. Вплив світовідчуття художника Бринського стилістично прочитується у багатьох творах, і лише у картинах, виконаних закордоном, можна простежити інші запозичення. Згодом малювання перетворилося з реальної проблеми та способу її осмислення та лікування.

- Запах. Сотні тисяч дотиків та імпульсів у світі. Монологи, діалоги, відверті розмови, нестерпні крики, застигло мовчання – ось такі почуття, що відчуває актор, знайомлячись із новими та новими запахами. Безмежний світ парфумерії, які раніше, залишається пристрастю, яка ніколи не залишає автора, а навпаки, все більше заворожує і кличе до нових смаків. Автор пам'ятає понад 200 ароматів і вважає їх своїм найбільшим емоційним надбанням. Руслан Підсудієвський – творча людина, яка ніколи не ставила собі за мету прославитися. Найголовніше для автора – пізнати світ, пізнати людей, набути почуттів. Виставка «Містерія» перша та остання, спроба не розчарувати .

Сучасна галерея «Арт на Мур» створення для реалізації будь-якого прояву сучасного мистецтва, довоєнні часи вона з цим чудово справлялась. Всі івенти та перфоменси , які відбувались тут справляли надзвичайне враження у всіх хто відвідував дані події . Поняття мистецтво складається не лише з живопису чи скульптури, це величезний потік почуттів та емоцій людини яка все це вкладає у справу яку любить.

2.3 Новий вид подачі сучасного мистецтва у підземному переході

“ВАГАБУНДО”

З часом у місті відкривається дедалі більше просторів для вираження та подачі свого мистецтва. Митці міста навчилися висловлювати свої думки, та демонструвати їх суспільству у вигляді сучасного мистецтва у різних мистецьких просторах, поціновувачі таких місць можуть з задоволенням насолоджуватись творчістю у мистецькому просторі «Вагабундо».

«Підземний перехід Вагабундо» відкрився у 2019 році у місті Івано-Франківськ і був заснований трьома знаменитостями з Івано-Франківська: Юрієм Андрховичем, Ростиславом Шупком та Олександром Ковтуном. Вони відкрили місце, де зустрічаються образотворче мистецтво, відео арт, музика, література та експериментальний театр. «Вагабундо» — це простір можливостей, де кожен може знайти себе, це місце де відбуваються театралізовані вистави, літературні вечори, кіноклуби та галереї сучасного мистецтва. Це як інша форма життя, прояв мистецтва та місце збирання мистецтва. Цей простір також можна використовувати для бізнес - проєктів, таких як тренінги, форуми, лекції та майстер-класи. [35] Виставка «Цирк Вагабундо» Тараса Пліща втілює в собі логотип закладки та художній підпис із відкриттям підземного переходу. Перевернута книга, яка символізує цирковий намет, як перевернутий знакпитання, що падає назовні.

Відкриваємо перший підземний перехід у місті. Самопроголошений, та все ж не самопроголошений. Точніше, під цим видом створюється мультимедійний простір, де можуть співіснувати галереї сучасного мистецтва, книжкові кафе, кіноклуби, музичні та дискусійні відсіки. У кожної людини має з'явитись змога відвідати цей перехід і вийти звідти вже іншим на деякий час, змінемим, духовно наповненішим. Це ніби станція де людина може заправитись емоційно та надихнутись мистецтвом. Вхідна різниця схожа на різницю потенціалів. Про цей

простір доречно говорити абстрактно, оскільки одне з його призначень – можливість абстрагування.[52] Засновники прагнули залучити безліч мистецьких та медійних проєктів із широким спектром можливостей, зв'язків, щоб дати мистецтву нашого міста більше самостійності та менше стриманості, що саме по собі натякає на цю нестриманість. Це бродячий цирк, який народився у творчості Юрія Андруховича, одного із основоположників переходу. Цей простір для всіх, тут знайдуть себе і великі знавці сучасного мистецтва і ті хто нічого не розуміє сучасному мистецтві кожен з них вийде звідси вже іншим, тому що мистецтво не залишається безслідним. Когось незрозумілість збуджує, він все більше намагається проникнути цим мистецтвом і як результат знаходить для себе щось, якийсь знак на що йому вказує його підсвідомість. Когось незрозумілість принижує це і не дає цієї легкості завдяки якій ти усвідомлюєш сенс. Простір має за мету позбутися картельності, коли всі виставки, презентації та вернісажі відвідують одні і ті ж самі люди. Є люди які відвідують лише візуальні події, є ті які незмінно ходять на літературні вечори, засновники простору ставили собі за мету об'єднати ці події. Тоді кожен зможе взяти для себе щось нове, зайти в одне місце, а вийти з іншого, прийти з одною метою а покинути заклад вже завсім з іншою. Тож ідея об'єднати візуальне, аудіальне та текстуальне мистецтво мало велике місце в даному просторі.

Існує в природі таке поняття, як баланс святого Грааля – це коли людина тратить менше часу на створення картини ніж інші витрачають щоб роздивитись її. Засновники простору використовують відзеркалену версію цьому поняттю, вони створюють можливість змістити його на користь твору та да ти йому набагато більше часу щоб його побачили якомога більше очей. Якщо презентація містить елемент маркетингу, і він досить ефективний, тоді потрібно зробити цей приціл ширшим. Мистецтво втрачає тут свої межі. Тепер види мистецтва природно втрачають свої межі. Ось ви можете цьому посприяти: створити для них транс культурний безвіз, що циркулює місце в іншу область. І не поступаючись місцем

тому, що вже було досягнуто, наприклад, галереї «ЧЕЧ», яка переїхала сюди, поступається місцем чомусь новому. Принаймні такі експерименти нас цікавлять. Чудеса можливі лише тоді, коли є усвідомлення того, що чудес не буває. Це приміщення засновники робили з нуля, без спонсорів, все куплялось і перебудовувалось на свій лад. Це скоріше архітектура, вивернута навиворіт, фасад, що виступає всередину. Є архітектурне меблювання, фасадні прикраси, елементи стімпанку та, як і лофти, засновані на тому, як щось можна використовувати за прямим призначенням, у якомусь сенсі забезпечує стійкість до атмосферних впливів. Певною мірою сірість фону висока. І це не відтінки сірого, а рівні сірого, а якщо це тільки сірий, то його рівні всі рівні і жоден невиражений сильніше за інший. Але наш сірий – це світле тло. Політика повинна бути виключена, але іноді вона йде пліч-о-пліч майже нізчим. Принаймні в країні, де все, що вибачите, підз агрозою. Тут точно недоречна якась агітація, недоречні дискусії та пошуки суспільного розуміння. Головне, що немає необхідності перетворювати його на бомбосховища.

Межі допустимого визначаємо ми втрюх, кажуть засновники (Юра та Саша Ковтун). У цьому може бути наша аморальність-панування моральності для обмеженого кола, яке може виявлятися у невизнанні чогось загальноновизнаного. Ознака його якості. Тепер давайте просто скажемо, що є багато способів помістити щось у книгу. Це декоративна література. Ви повинні бути обережні з книгою зараз, хтось має стояти над чатом. Ми не однодумці, але знаходити спільні погляди та рішення цікавіше, ніж їхня автоматична поява, це подвійне партнерство тих, у кого є. Наприклад, один — логік, інший — інтуїтивіст чи емпірик, один — людина, яка відчуває, а третя — візуальна людина. Союз менш навмисний і менш програмний, але здається химерним і чуйним.

А взагалі, якийсь мистецький хід – це помилка відносно усталеного перебігу подій. Тому не без помилок і проб засновники будуть випробовувати цей Перехід. Лютий – місяць, коли очікування насамперед продуктивні. Наданий

момент він здебільшого відкритий у тестовому режимі, тому що прийнято говорити, що ви можете бачити все у тестовому режимі, тренуючи зір, а не в режимі тестостерону. Відвідувачів при вході зустрічала виставка слоганів «Мотто». З головної зали налаштувало на хвилю головне гасло «Медитуй і тебе попустить!» Проект «Мотто» представила ініціатива «Центр сучасного мистецтва», яка переїхала до «Вагабундо».[35]

Одною з перших живописних виставок була «Де мій дім?» львів'янина Тараса Кеби. Тарас Кеб народився 1979 року у Львові. Самобутній митець, який творить в стилі примітивного мистецтва, на полотні та на дереві. Навчався у Львівському національному університеті імені Івана Франка та Українській академії дизайну, після навчання зацікавився народним мистецтвом. В основу його робіт лягли фольклористика, міфологія та давні традиції українського народу. Тарас Кеб у своїй творчості об'єднує реальність казки, легенди та міфи, радість та любов, добро та зло. Він часто надихається роботами інших художників-примітивістів таких як Марія Приймаченко, Никифор Дровняк, Анрі Руссо, Ніко Піросманішвілі, Іван Генераліч. Творчість художника побудована на міфології та наповнена різноманітними казками та містичними колоритними персонажами. У вигаданому фентезійному світі сусідять маленькі чоловічки та гноми, що виконують свої повсякденні завдання, гобліни та доміно, мавпи-поїдачі іграшок і глухий кут, весняні та зимові кролячі прогулянки та їхні родичі, кішки та інші тварини.

Художник пише казки та є автором чудової колекції самоілюстрованих книг казок. Тарас Кеб – учасник багатьох мистецьких виставок в Україні, Польщі, Франції, Канаді, у галереях Львова та Києва. Тарас Кеб каже, що будинок, який він малює, це насправді його внутрішній світ. Цей багатогранний образ будинку як внутрішнього світу представлений 60 мініатюрами на виставці в Івано-Франківську. Він підкреслює, що символи у всіх представлених роботах є однією складною та глибокою концепцією безпеки. Тому що буквальний будинок втілює концепцію

безпеки, а метафоричний будинок як внутрішній світ людини поглиблює та розвиває концепцію безпеки. [5] [рис. 2.6] Тарас знаходить, що це почуття, яке він прагнув передати у своїх картинах, особливо посилюється у «Вагабундо»— фактурному просторі кімнати, близькому до оштукатурених стін будинку, у затишному «білому» виставковому залі. Справжній митець неприв'язаний до певного місця. "Мій будинок у моїй голові, мій мікрокосмос, мій вічний пошук безпеки, як це було в дитинстві", - додає він.

Хочеться згадати про ще одного талановитого митця що творив у нашому чудовому місті, роботи якого пізнавались у мистецькому просторі «Вагабундо» це Матвій Вайсберг він народився 28 грудня 1958 році у Києві - український графік, живописець. Матвій Вайсберг народився у Києві у сім'ї шахіста, навчався у Республіканській художній школі імені Тараса Шевченка, та у відділенні книжкової графіки Українського поліграфічного інституту. У 24 почав представляти свій живопис та брав участь у групових виставках в Україні, та за кордоном. В 1990 році в музеї історії Подолу відбулась його перша виставка, з того часу їх перелік став більше як 50 персональних, та групових виставок. [23] У його творчості відчутно вплив Жоржа Руо, Хайма Сутіна, Франсіско Гойї та ін. Втікав задушливих умов андеграунду, які відчувались за радянські часи. Матвій згадує: "Головне, що мене бентежило, це двоїстість. В дома говорять одне, а на роботі інше. Треба йти прямо, дивитися прямо.». Спільними зусиллями з критиком Андрієм Мокроусовим створили концепцію художнього ар'єргарду, яку демонструє у своїй творчості ніколи не бачив себе релігійним художником все ж звертається до релігійної тематики : Дні творення, 2000, Книга Йова, Сцени з Танаху. Вже у 2014 році неочікувано для себе звертається до подій, що відбувались у Києві у 2013-14 рр., внаслідок чого він створив цикл під назвою «Стіна». «Стіна»— це унікальний мистецький проєкт що складається з 28 картин, які були написані упродовж 40 днів у січні-березні 2014 року під час подій Революції Гідності, активним учасником якого він був. « Спочатку я пішов на

Майдан як простий громадянин, – каже Матвій Вайсберг. Так само я знаходився там з першого та до останнього дня Помаранчевої революції. За кілька місяців після помаранчевого Майдану Київ знову виглядав як політична трясовина. І коли почалася Революція Гідності, я зрозумів радість бути її свідком. Іноді світ досконалий немає місця естетичніше за Майдан, світлий і добрий у бурхливі дні та ночі, навіть коли прожектори висвітлюють ікорні каски беркутівців за барикадами, і відчуваєш подих смерті. Навіть коли небо було затягнуте, Хрещатик, який не горів із 1941 року, горів димом. Це була пекельна краса. А Майдан був ніжним та теплим – на одній фізичній хвилі, завдяки світлим людям, які чули та бачили один одного. Багато народу збирається та мріє про хороше...»

Потім, у січні 2014 року, під час припинення вогню художника на Майдані атакували сльозогінним газом. Прийшовши додому, він відчув, що тасамі біблійна історія тепер відбувається в безлічі фрагментів. І Стіна – це як барикада, перетин між Добром та Злом.[27] "Коли мені захотілося писати, я захопився і почав малювати", - каже митець. - «Перші 3 картини я зробив із заготовівлі за один день. На роботі я кричав і кричав, тупотів ногами — я й не підозрював, що такий експресивний. Так почалося те, що я називаю живописом швидкої дії. Я не мав часу думати. Події розвивалися так швидко, що ніхто не знав, що відбудеться наступного дня. Сьогодні це мало значення, завтра не здавалося... але щось відбувається – я маю зреагувати. За всієї документальності ця хроніка революційних подій є художнім твором високого рівня, відображенням, пропущеним художником через власну свідомість. Кожна робота зроблена своїми руками» - згадує автор. Художнику і зараз здається, що видалення однієї роботи зробило б неповною всю «книгу», яку тепер можна читати зліва направо та зверху донизу «Це моя власна хронологія Революції Гідності», – сказав автор на відкритті виставки у Вагабундо. Ще задовго до Революції Гідності Матвій Вайсберг створив серію картин з 32 робіт на біблійні теми, яка також мала називу «Стіна». Назва виникла раптово, коли художник не міг визначитись зі скількох робіт має складатися серія, він

дослухався до порад свого друга писати доти, поки не заповниться стіна своєї майстерні. Отож назва виявилась досить влучною щоб викликати асоціації: «Стіна Плачу», «Стіна Гніву»...Проект «Стіна» – це серія революційних подій, витвір мистецтва спогади, пропущені художником через власну свідомість. [27]

[рис.2.7] Коли почалася повномасштабна війна, стіни переходу все ж таки стала служити бомбосховищем. «Наш художній простір був створений для залучення всього світлого і доброго, навіть якщо він виглядає темним і злим, тому тут намальовано все.підземний перехід дуже підходить як укриття від загроз, з двома входами один навпроти одного з бетонною стіною в підвалі, без вікон, з водою, теплом і навіть продуктовим магазинчиком за стіною. Так що, коли у вас концерт або урок, через повітряну загрозу можна не перериватись на півслові. Мистецтво це спосіб захиститись від дійсності абстрагуючись в іншу, яка може тебе захопити,тому іноді це працює навіть небезпечніше, ніж стіна, і добре працює зі сховищем»,—кажеРостислав Шпук,один із засновниківVagabundo.

Опрацювавши цей об'єкт приходять розуміння що подібні простори потрібні місту у будь-який час, це велика праця засновників, адже відкривши схий простір, вони дають шанс на майбутнє для молодих художників та митців. Утворюється можливість демонструвати свою творчість у подібних місцях. Під час дослідження я із захопленням дізнавалась все більше нового про мистецькі простори Івано-Франківська.

2.4 Промприлад- реновація. Перебудова старого заводу у простір для нових проєктів

Промприлад.Реновація — інноваційний центр на базі івано-франківського заводу «Промприлад». В минулому це старе підприємство, яке розташоване в центрі Івано-Франківська, яке спеціалізувалось на виготовленні лічильників та приладів які слугують в нафтовій та газовій промисловості. Ще на початку 2019 року старий завод купили для розвитку можливостей на перетині освіти економіки мистецтва та освіти. Промприлад працює як майданчик для поирення знань. Тут може знайти себе кожен, цей простір створено для фіхавців будь-якої галузі, творчих або професійних спільнотта місцеві компанії можуть здобути великий досвід.

Команда проєкту ставила собі за мету створити простір де можна сконцентрувати весь творчий потенціал міста, де розвивається бізнес, освітні програми, розваги, культура та багато інших важливих галузей які сприяють розвитку всього міста. Також в цьому просторі вже активно діють школи танців, міський відділ роботи з інвестиціями, бар, галерея сучасного мистецтва. Для запуску пілотного поверху виділили приблизно 1,2 мільйона доларів. Тут працюють 16 різних культурних бізнесових та освітніх функцій різних операторів. Промприлад.Реновація ставить за мету змінити не лише місто, а й відкрити новий форматстворення суспільно відповідальних проєктів.[1]

Ми починаємо дослідження даного об'єкту з того періоду, коли він ще був старим заводом. Моя мета дослідити передумови які слугували виникненню даного простору. Порівняти задуми засновників з реалізацією проєкту, наскільки вдало їм вийшло відтворити свої задуми.

Зовні «Промприлад» виглядає як звичайний радянський завод, на вході бронзова вивіска, та сценічні металеві сходи завдя яким можна потрапити на

другий поверх з вивіскою кольору бронзи на вході. Щоб потрапити всередину, потрібно піднятися металевими сходами на другий поверх.

Команда засновників складається з 15 людей, дехто з них приїхали з інших міст, наприклад Харкова, чи Євпаторії. Виконавчий директор проєкту Юрій Филюк висловлюється так: «Близько половини людей на поверсі – іммігранти з інших міст. Як команда, між собою говорить що Франк, це місто дауншифтерів. Ви можете переїхати сюди на якийсь час і жити комфортно. Раніше тут складно було конкурувати із жителями, наприклад, у Києві, у культурному чи робочому плані. В основному це та атмосфера, до якої ти звик, яка тобі близька. На даний момент мешкаю на два міста: Київ та Франківськ. Здаю квартиру на Подолі. Можу сказати, що моя екосистема – це «Поділ - Промприлад». Для мене вони взагалі на одній лінії, люди схожі та мислять однією категорією. Я прилетів сюди з Києва та великої різниці не відчуваю».[1]

Засновники намагаються зробити так, щоб дизайнерам, архітекторам, та художникам не доводилося їхати до Києва чи іншого міста для їх реалізації, це веде до відкритості, кращої взаємодії. Дедалі більше людей переїжджають сюди з інших міст, щоб створювати нові речі, нові події та нові технології. І раптом, опинившись тут, все здається менш традиційним. Звичайно, традиції міста можуть бути стримуючим фактором, але з кожним днем можливостей для себе в цьому місті стає дедалі більше.

У мультикультурних містах, таких як Торонто, Лондоні Нью-Йорк, куди б вас не повели із зав'язаними очима, одразу незрозуміло, що це за країна. Адже все буде так само зарахунок різноманітності. Різні люди, різні мови, досвід. Водночас індивідуальність, цілісність набувають цінності у світі - коли люди хочуть у всьому цьому знайти себе. У Івано-Франківська такі риси потрібно правильно підкреслювати, додаючи до цього інакшість, різноманітність та толерантне ставлення, а якщо додавати повільно, то місто може змінитися. У майбутньому ми можемо легко уявити тут навіть цифрову каплицю.

Як вже згадувалось раніше, проєкт реалізується в чотирьох напрямках – це нова економіка, сучасне мистецтво, неформальна освіта та урбаністика. Сьогодні вони всі вже представлені в Промприладі. До прикладу, тут вже добре облаштовані галерея сучасного мистецтва мультимедійна лабораторія для дизайнерів та фотографів, дитячий центр, школа йоги, лабораторія, бар та кафе, тут є все і для кожного, всі ці сфери між собою спілкуються, вирішують важливі робочі питання, дають поради та допомагають вирішити проблеми. Комунікація між ними це один із важливих пунктів, які хочуть втілити засновники, побудувати нову культуру де люди не сидять за зачиненими дверима один від одного, а обмінюються досвідом працюють спільно задля розвитку спільної справи. Звідси виникло ще одне бажання – зробити увесь простір відкритим, щоб кожен міг без проблем потрапити до будь-якого офісу або приміщення.[1]

Засновники проєкту надихались розвитком Urban Spase 100. Це гарний приклад того як колективне інвестування може бути успішним. У цьому проєкті також велика частина прибутку йде на розвиток міста.Промприлад.Реновація мав на меті повторити успішний досвід де партнери вкладають у спільну справу власні кошти та досвід, хоча це набагато складніша система враховуючи масштаби проєкту.[41] Модель даного простору з самого початку планувалася як реплікабельна, зараз вона унікальна не лише для Івано-Франківська, її за основу можуть брати будь-які постіндустріальні міста. Західний світ лише входить у цю фазу. Наш досвід для них цінний».

Промприлад.Реновація вписаний у стратегію розвитку регіону. Педедусім влада міста та проєкт мають співпрацювати, це робиться для того щоб чотири напрями діяльності розвивалися не тільки в стінах простору Промприладу, а й допомагали розвиватись місту, адже важливий економічний розвиток регіону. Саме з цієї причини в межах заводу активно розвивається відділ інвестиційної політики міста. Звісно в межах цих чотирьох напрямів розподіляються гроші, які приходять від прибутку підприємства. Завдяки цьому проводяться різноманітні

освітні проєкти, фестивалі, та різні програми, які надихають різноманітні підприємства розвиватись. Також мистецтво та освіта повинні задавати на нову якість послуг. Щодо урбаністики – завод розташований у самому центрі міста, Від того, як він буде реалізований та розвинений, будуть залежати нові стандарти будівництва.

Для реалізації проєктів та залучення нових інвестицій вони повинні постійно доводити їхню ефективність. Кожен наступний крок ґрунтується на попередньому запиті. Хоча це подовжує процес впровадження, воно має переваги. Адже все має бути обумовлено та узгоджено заздалегідь. Він має етичний фільтр. І дуже важливо, що інвесторами та партнерами є авторитетні люди та компанії. Засновники не приймають грошей від усіх. Інтерес до проєкту нині неоднозначний, але зрозуміло, що до класичного капіталу не дуже привабливий. Не можна контролювати управління та займатися політикою.

«Промприлад» проявляв великий інтерес не лише з боку партнерів та компаній, а й великої кількості туристів з інших міст, які приїжджають сюди, щоб зробити та переглянути фото для соцмереж. Створюючи такий простір команда засновників ставила собі за мету створити інтелектуальний та витончений простір для концертів та фестивалів.

Однією з передумов проєкту є гостра необхідність переосмислення та інноваційно-раціонального використання тих, що втратили свою економічну роль (пост) індустріальних територій та створення якісних комунікативних просторів для зростаючих спільнот. Зокрема, за рахунок внутрішньої міграції в Україні та активних категорій суспільства (художників, активістів, соціальних підприємців). [1]

Етапи реалізації проєкту:

2015 – сформувалося бачення проєкту, мета та загальна концепція проєкту, також утворилась мережа партнерів-організаторів проєкту. Ідейно проєкт

ревіталізації промзони є масштабним продовженням колосального досвіду громадського ресторану [Urban Space 100](#), приклад якого засвідчив: Об'єднання тематичних зусиль спільноти, бізнесу та громадянського суспільства створює реальну та стійку синергію, що сприяє соціальним перетворенням.

2016 – Було проведено дослідження економічного потенціалу району та історії заводу Промприлад, також було розроблено архітектурну концепцію та створено пілотний проект третього поверху.

2017р. – розпочалась реконструкція третього поверху третього корпусу заводу для реалізації пілотного проекту. Робота над цим простором (1783м²) тривала лише дев'ять місяців.

Березень 2018 – Пілотна частина проекту, що включає коворкінги, конференц-зали, майстерні, лабораторії, арт-простори, галереї, кафе, бари, офіси інноваційних компаній та партнерських організацій, освітні та дитячі простори.. На Промприлад.Реновація проводяться концерти, освітні проекти, зустрічі міського середовища; тут відкриваються мистецькі виставки та відбуваються фестивалі.

2019 — проект вже підтримав один системний інвестор — українська компанія FinStream. У лютому було підписано договір про купівлю-продаж заводу: проект Промприлад.Реновація викупив великий пакет акцій. До кінця року проектом планувалося залучити п'ять мільйонів доларів у вигляді імпаکت-інвестицій. [41]

З 2019 по 2024 роки площі та об'єкти (37 871 м²), що залишилися, будуть поступово реконструйовані, після чого будуть введені нові функції та оператори. Після реконструкції у магазині парасольок відкриється відкритий цех Fab Lab та R&D центр «НаноФранківськ»[41]. Цей етап проекту буде реалізовано завдяки моделі співінвестування. Резиденти, компанії, українські та міжнародні фонди та інвестори можуть купити акції Промприлад.Реновація для підтримки проекту та його цілей.

В Асортиментному залі она з перших виставок була арт-проект Supernova

by Krolikowski Art. [38] Цей проект є циклом з восьми колажів, створених влітку 2017 року на основі оригінальних архівних матеріалів фабрики «Промприлад». Крім того, у проекті зібрані образи із давньої та сучасної міфології, що апелюють до логіки розвитку цивілізації. Олександра Кроликовська та Олександр Кроликовський вивчають давньоєгипетську міфологію, юнгіанську аналітичну психологію та соціокультурні механізми та застосовують свої знання для вивчення історії Промприладу у восьми колажах.

Майбутнє – це дитина мрії минулого та сьогодення. Народжене у вібраціях між скептицизмом повсякденності та наївною надією на найкращий світ, майбутнє вже тут і зараз. Ми вступаємо в епоху, коли пріоритет віддається виробництву інтелектуальної продукції, а не виробництву товарів, на якому досі була основна економічна політика. Майбутнє- це баланс інтелекту та емпатії, який дозволяє нам рухатися вперед без травм без особового прогресу. Олександра Кроликовська та Олександр Кроликовський самі відвідають виставку за їх відсутності. Ви можете почути, як вони розповідають про свої твори через аудіогід. [4] Виставка є одним із результатів антропологічного дослідження проекту ревіталізації заводу «Промприлад», проведеного Garage Gangy 2017 році. Проект двічі експонувався в Івано-Франківську в рамках різноманітних заходів та в результаті знайшов своє місце у галереї «Асортимент» на реконструйованій території «Промприладу».

Розглядавши потенціали розвитку мистецьких просторів починаємо розуміти, що мистецтво та культура Прикарпаття має майбутнє. Створюються колосально великі можливості для подачі своєї творчості. Це дуже гарний поштовх у розвиток нашої області в цілому, адже чим більше схожих проєктів буде створюватись тим більше людей зможе реалізувати свої ідеї. Контуренція мистецьких просторів дуже велика і з часом вона розвивається все більше, тим саме підтримуючи економіку нашої області а згодом і країни. Власне на таких проєктах і будується надійна опора країни

РОЗДІЛ III. МИСТЕЦЬКІ КОНЦЕПЦІЇ НОВИХ КУЛЬТУРНИХ ПРОСТОРІВ

3.1 Вхідження сучасного мистецтва Івано-Франківська в західноєвропейський простір

У даній науковій роботі ми вже дослідили історіографію та передумови виникнення мистецьких просторів Прикарпаття, ознайомились з роботами відомих митців та діячів які безпосередньо брали участь у мистецькому розвитку міста. У цьому розділі ми будемо розглядати концепцію цих просторів та мистецтва в періоді з 1989р. по 2015 . в цілому. Як мистецтво розширювало погляди людей та розвивалось поза межами України, як епоха модернізму та постмодернізму розтікалась по венах нашого міста. Івано-Франківськ практично невидимий. Його можна засвоїти лише з вигляду. Щось цінне може виникнути не відразу. І ніби Франківську нема чим пишатися, для фотографів це як "не та модель" з гарним тілом і розумним обличчям, але особливим, щоб зафіксувати на знімку потрібна майстерність.

Вже в 1989 році в Івано-Франківську почали проводити міжнародну бієнале «Імпреза» - це виставка творів сучасного мистецтва, переважно живопис, скульптура та графіка. Роботи з колекції бієнале тішить око обивателя своїм спокоєм та камерністю. Коли народилася Impreza, такого досвіду не було не лише в Івано-Франківську, а й у інших містах України. Це була потужна рушійна сила розвитку творчого середовища Івано-Франківська, що тривала до 1997 року. Зміст виставки варіювався від суто сучасного до постмодерністського.[33]

Бієнале «Імпреза» була надзвичайно важливою подією, можлива навіть за весь період свого існування, мистецького життя Івано-Франківська у ХХ ст. Це була масштабна виставка, яка несла зміни у свідомість мешканців, допомогла перебудувати естетичне та культурне уявлення людей про мистецтво. Навчила виходити за рамки своєї свідомості. Демонструвала можливості втілення

незалежного вияву свого мистецтва. Бієнале «Імпреза» це був справжній мистецький Бум у маленькому місті. Кожен митець міг втілити свою незалежну ініціативу та вивезти її за межі країни демонструючи світу свою ідею. «Імпреза» ставила собі за мету об'єднати, показати, зіставити, українське мистецтво зі світовим, залучалась підтримкою ринкових механізмів й дипломатії. Те, що на початках було схоже на авантюру, відбулося в Івано-Франківську п'ять разів у вигляді щодворічних мистецьких виставок та заклало фундамент для формування музею сучасного мистецтва. [30]

Багато років українське образотворче мистецтво не було залучене до світового художнього процесу. Це виставка, яка проходила щодва роки в Івано-Франківську. Це вихід українського мистецтва на світовий огляд, та його поєднання з іншими національними школами. Оргкомітет мав надію, що з участю у бієнале українське мистецтво дасть ще один крок, щоб повернути собі відповідне місце на світовій художній сходах. Тому що наша національна та мистецька культура це екстериторіальне явище яке використовує форми, що функціонують у світовій культурі, але багато елементів цієї великої та глибинної культури досі не входять на відповідний ритм та динаміку росту світової культури через невизначеність багатьох ланок і невідповідність рівня сучасної свідомості і форм сучасного буття взагалі в Україні. Ініціатори Івано-Франківської бієнале «Імпреза-89» хотіли вирішити водночас кілька завдань: організувати виставковий процес як нетрадиційну систему конференцій та протистояння різних мистецьких систем, для першого в Україні створення передумов. за формування Музею сучасного мистецтва, як генератора новітніх явищ живопису, графіки, скульптури та інших форм творчого духовного вираження, стимулювання процесу аналізу та пошуку, протистояння теорії цілей, розпізнавання інтелектуального потенціалу, популяризація українського та світового мистецького досвіду: задумані та введені в обіг нові структури, такі як теоретичні площі, арт-ринки, колекціонери та консультаційні зустрічі експертів;

об'єднання різних національних жанрів, течій, характерів, течій та художніх систем, на шляху до розуміння людей, які стоять перед новим тисячоліттям.[21]

Це перший крок і перший крок у процесі розвитку та самоусвідомлення українського модерного мистецтва, формування новітніх пластичних форм і повернення нашого краю до світового мистецтва. Дорога довга і ще невідома всім нам, але перший крок зроблено, і дорога слухається того, хто йде. Усі колекції бієнале «Імпреза» були наповнені всім тим, що бентежило уяву художників двадцять років тому, абстракція, сюрреалізм, мінімалізм, поп-арт, концептуалізм. Через політичні, фінансові та технологічні умови того часу картини з-за кордону не могли бути адекватно представлені, так само як і скульптури чи інсталяції не дозволялися. Було на що подивитися, щоб помилуватися багатством стилістичних підходів, прийомів, актуальністю темі, найголовніше, культурою високого виконання, де найбільше цінується графіка. Меццо-тінто, офорт, акватинта, літографія, ксилографія, ліногравюра, шовкографія – ці слова звучать майже анахронічно в нинішню епоху багатьох комп'ютерів. Комуś друкована графіка здається архаїчним пережитком, мистецтвом минулого, що немає нічого спільного із сучасним графічним дизайном, друкаркою чи розробкою фірмового стилю, а комуś може здатися свого роду побічним продуктом.[20]

Темперний триптих Петра Гончара «Тополі, яких стає менше»[дод.12] наївно, але переконливо представляє актуальну тему екології з усіх боків. «П'єта» Ганни Юшик зі Львова репрезентує сучасний підхід до інтерпретації класичних мотивів у стандартному іконописі. Робота Опанаса Заливахи *Plenus venter non study liberter* (повний шлунок не радо вчиться)[рис.3.2] – робота старого майстра для молодого та неосвідченого покоління, представленого роботою Тараса Тютюн «Кожен день», це художній жест. Колективи Пітера Старка «Юдіфі олоферн» та «Бля, щось тут не так»[рис.3.3] - це сміливі та поспіхом створені артефакти з колажів, картин та предметів, що відбивають життя різних поколінь,

філософій та художників, що уособлюють конфлікт та нерозуміння долі. Через політичні, фінансові та технологічні умови того часу картини з-за кордону не могли бути представлені задовільно, а скульптури чи інсталяції не допускались, наприклад «Подвійний акт» Овчарека та абстрактна картина Андрія Ментова «Проникнення». [рис. 3.4] Досі графічні блоки «вражень» були дуже різноманітні.. [19]

Як завжди, японці вразили як кількістю представлених робіт, так і широтою технічних можливостей і безмежною художньою фантазією. І на цій виставці найбільше представлені роботи художників із країн сонця. З гумористичної однотонної гравюри Кіото Сако, в якій перераховано об'єкти людей, риб та птахів, люди не можуть народитися з птахами.[21] Серія майстерно виконаних кольорових гравюр відтворює загадкові рукотворні споруди у залишках їхнього природного середовища. Що це - фантазії про позаземні цивілізації чи екологічні застереження? Невимовна таємниця, що оточує ці листи, помітна не відразу, але надовго врізається в пам'ять.

Довгий час у сучасному мистецтві продовжує існувати традиція використання кольору як абсолютного елемента. Можна згадати гру імпресіоністів зі світлом та тінню[22]. В результаті сам об'єкт був дематеріалізований та сублімований у кольородомінантний. Або згадати занепад кольору у Малевича, Мондріана, американських абстрактних експресіоністів, французьких такістів. Кацуо Сакогата(Японія), Герман Геблер (Норвегія) «Т.К1»[рис.3.5], Володимир Стреленников (Німеччина), Володимир Любой (Україна), Ацутгіко Масасі (Японія.) з елегічною лірикою, Саша Прахова (Україна) та Петька Овіду (Румунія) з виразними творами. Чарльз Мессі (США) присвятив себе метафізичному вивченню повсякденних звичайних речей та створив звичайні об'єкти у нашому оточенні. Колекція концептуальних аркушів Володимира Єршихіна та В'ячеслава Машніцького (Україна) покликана пробудити у глядачі світ фантазій та уяв з іронічною пусткою. Філософське

осмислення буття ілюструє серія аркушів Тецуо Ямасіта «Гниле покоління». Монохромні рішення вимагають довгого та вдумливого роздуму та співпереживання. Велика гуаш Наталії Хоріброди (Україна) нагадує нам промальовничу свободу та легкість у вирішенні творчості нового покоління письменників того часу (де вони зараз?). У своїх шовкографіях Опі Зуні (Греція) демонструє можливості геометричної абстракції у поєднанні з фотоколажами «Здвоєнний світ»[рис.3.6], демонструючи дискомфорт людини у холодному середовищі дизайну. Єгиптянин Хусейн Ель-Гебарі зробив композицію арабського скоропису, побудовану у вигляді піраміди, головним образотворчим елементом своєї творчості. Це свого роду відображення дизайнерських вправ із культурними стереотипами. Палімсест Тала Охели Ізраїлю пояснює Біблію простими словами. "Смію сказати, що перуанці, єгиптяни або шведи, які надсилали графіки кожному з минулих "відбитків", були не настільки хороші, щоб віддавати за себе. Цей здогад найкраще підтвердили одні японці «Ця подія потрібна світові як щеодна можливість для великих географічних відкриттів у культурі»,—казав Юрій Андрхович у 1995року.[20]

На мою думку, одна з найкращих робіт виставки, картина Олексія Борисова з Харкова «Іван Франко Іван»[рис.3.7], навмисно написана 1997 року для «Імпреди», залишається і сьогодні. Але дуже символічною та спорідненою. Поєдинок з армрестлінгу між Іваном Франком із Заходу, закатованим та змученим інтелектуалом, та Іваном Підубним зі Сходу, сильним, впевненим у собі та гарним чоловіком, був іспанським диктатором Франсіско Франком Вермонтом, судимим суворо, але справедливо за стандартами Європи. Тирани. Ця дія відбувається на тлі або спритно включена вс южет однієї з наймістичніших картин італійця Джорджоде Кіріко "Misterio emarinconiadi una strada". Силует дівчини, що грає з обручем, і жахлива тінь невідомого пам'ятника, що лежить переднею. Абсурдність ситуації очевидна і нещадна. Абсурдність того, що ми бачимо, суперечить абсурдності того, що ми живемо. І насамперед— метафізика.

Пізніше, 1997 року, картину було виставлено в одному залі з фотосерією Іллі Чікана «Сплячі князі України». А потім кажуть, що мистецтво непередбачає дійсності, не поєднує в собі пророчі припущення, не програмує майбутнє. «Все мистецьке явище яке живе, коли на нього реагує суспільство та коли його аналізують критики та експерти. Потім усе стало потужним, красивим, потужним» - каже Мирослав Яремак .-«Тепер настав час відкочуватися. Захоплення зіпсовані кітчем, гламуром та снобізмом».

Взагалі, Імпреза – дуже амбітний проект, і Івано-Франківськ отримав можливість на якийсь час стати лідером відомого всеукраїнського художнього процесу. Завдяки Impreza раптом стало зрозумілим, як мистецтво може подолати пережитки колективного несвідомого. Президент журі та скульптор Еммануель Міско сказав: «Поки що нікому не вдавалося організувати подібну виставку з чіткою концептуально-символічною спрямованістю. Це перше, що робить "Імпрезу-89" особливою подією. Окрім того, це зламало ще один безглуздий стереотип, створений адміністративною системою. Тобто мистецтво ділиться на авторитетні та не авторитетні адміністративні округи на районному, обласному та столичному висоті, а також країни вцілому. При цьому в столиці все вважалося якіснішим, від сосисок і квартир до творів мистецтва. Мистецтво ніколи не дотримувалося цих законів. ”.[20]

Варто пам'ятати, що художники на той час не мали стільки широких можливостей для виставок, як зараз. Існування виставкових залів СМ та державних музеїв сильно обмежувало простір для вільного художнього самовираження. Пошук альтернативних об'єктів, дозволених в епоху перебудови, був дуже характерний для великих міст. Перший «захід» відбувався в тих же залах СМ та музеїв, але те, що він показував, наводило страх на світських чиновників і не завжди було зрозумілим для простого обивателя. Насамперед йдеться про абстракції. Чомусь вона була найрізкішим предметом суперечок.

Перша бієнале, власне як і всі наступні, увійшла в історію через виправдання абстракції. Аби це все було зрозуміло, достатньо розібратись зі складом журі бієнале. Всі вони відстоювали право на існування естетського декоративного живопису та графіки, що пропагували формаліські пошуки прекрасного. Ніякої політики, іронії, ідеології. Нам необхідно враховувати контекст, в якому це все сталось включаючи політичну невизначеність, зміну політичних парадигм та соціальну напруженість. Найголовніше, що залишила по собі бієнале, - колекція робіт, подарованих та не повернутих учасниками виставки у різні роки. Тож сьогодні ми маємо унікальну можливість поглянути на напрями та стилі, які були поширені у світі мистецтва 20 - 25 років тому. Звичайно, цей розділ не є вичерпним. Скоріше через суб'єктивність він показує вибір. Тому виставка робіт із колекції Міжнародної бієнале Impreza радує око своєю інтимністю та спокоєм. Незважаючи на наявність трьох різних виставкових майданчиків, вони невеликі зарозміром і можуть вмістити 20, 30 або 40 робіт. [20] Художник, філософ та романтик Опанас Заливаха народився 26 листопада 1925 року у Харківській області. Рятуючись від голоду 1930-х років, сім'я майбутнього художника була змушена переїхати в далекий Сибір[25]. Незважаючи на велику та важку інвалідність, Заливаха все таки зміг здобути художню освіту (закінчив Ленінградську Академію мистецтв).[36] Кожна мить життя Опанаса Заливахи сповнена незламною боротьбою з важким встановленим режимом. У радянські часи було дуже складно донести до публіки своє мистецтво, якщо воно не поділяло загальноприйнятими думками, тоді спроба не мала успіху. Перша виставка творів О. Заливахи відбулася у Тюмені. Новий формат подачі мистецтва та її образне втілення викликали докірливі розмови та невдоволення начальства. Друга виставка його робіт відбулася 1962 року в Краєзнавчому музеї Івано-Франківська. Виставка була закрита за «вказаною вище» вказівкою, оскільки тривала всього кілька днів.

В епоху перебудови похитнулася тоталітарна заборона на все. Вже тоді виставка робіт художника знайшла своє місце. Він відкрився у виставковій залі музею у 1989 році та мав величезний зміст. Для культурного життя міста відкриття цієї виставки стало справжньою сенсацією. Подивитися на роботу приїхали люди з інших міст. Мальовнича мова творчості О. Заливахи проста, зрозуміла і лаконічна. Та все ж за цією «простотою» ховається сильна авторська думка, якою художник старанно намагається достукатись до глядача. За такого підходу дуже важливі кольори, лінії, силуети та ритм. Твір О. Заливахи не призначений для побіжного перегляду і вимагає довгого та вдумливого роздуму, щоб збагнути ту глибоку суть, яку автор вклав у свій твір, «У мандри» [рис.3.8] послання своїм співгромадянам.

На виставці, присвяченій 95-річчю від дня народження Опанаса Заливахи, представлені деякі з його багатих творчих робіт із сімейних зборів художника. На виставці представлено понад 100 робіт, виконаних із використанням різних матеріалів та технік. Сюди входить олійний живопис, графіка, різьблення по дереву, гончарна справа та розпис зі скла. Ця виставка стала можливою завдяки тісній співпраці ММП із дочкою художника Яриною Заливахою.[6] Фігура Опанаса Заливахи відома під термінами «шістдесятник», «правозахисник» та «диссидент». Творчість художника часто асоціюється з українським мистецьким андеграундом 60-70-х років. Виставка його картин у 1989 році стала важливою віхою у мистецькому житті міста. Публіка, оповита чудовими стереотипами соціалістичного реалізму, була спантеличена його незрозумілою філософсько-орнаментальною естетикою. Пафос і відсутність оптимістичної, радісної мотивації насторожували. Здебільшого Заливаха залишався одним із символів постаті 1960-х, зручним персонажем для майже літературної оди несумісності у мистецтві. На відміну від соцреалізму, творчість Заливахи повна роздумів, смутку та страху. Але є в ньому й дотепні роздуми про дійсність. Наприклад, у збірці «Імпреза-91» «Повний шлунок не радо вчиться» художник іронічно

продемонстрував своє ставлення до спекуляцій про сучасне мистецтво. Пам'ять художника — це його робота, і дослідження знавця. У місті, де багато років жив Опанас Заливаха, побачити його роботи безкоштовно практично неможливо. Для майстра, що цікавиться творчістю, у постійній колекції Прикарпатського музею є одна картина.

Несподівано сучасним і зручним способом вшанувати пам'ять художника є також збереження колишніх «білокам'яних» декоративних панно. Невеликий, затишний та атмосферний, як майстерня Заливахи для гостей. У виставковому просторі завжди можна подумати про один із предметів інтер'єру на виставках, які там проходять. А галерея могла б носити ім'я Опанаса Заливахи і за правильної виставкової політики стала б ще однією родзинкою як для городян, так і для всіх, хто цікавиться мистецтвом. І це ще не все.

3.2 Вплив стрімкого розвитку сучасного мистецтва Івано-Франківська на творчість художників початку ХХІ ст

Івано-Франківськ — дивовижне місто у багатьох відношеннях. Адже саме тут народилися унікальні та характерні явища української культури початку 90-х: феномен Станіслава та фестиваль Імпреза. Після розпаду Радянського Союзу молоді художники відчували, що можуть ризикнути та створити щось своє, нове. Український постмодернізм дещо відрізнявся від світового постмодернізму, але характерні ознаки зберігалися: це був цинізм, розмиття рамок, поєднання масової та елітарної культур. Творчість українського художника була протиставлена тому, що відбувалося в союзі, який переважно займався класичним живописом. Це характерно для всієї України в період розбудови та коли Україна здобула незалежність, коли інформаційний вакуум зник, а сучасні арт-практики з'явилися набагато пізніше. Можливо, їхній перебір та потворна естетика викликані тим, що раніше у них була надто сильна цензура.

І якщо хтось писав, що головний закон історії полягає у тому, що людина відстає від людства, то головний закон історії Франківська полягає у тому, що міста відстають від світу. Взагалі історично виникнення андеграунду пов'язані не із становищем, із відсутністю доступу до умовним громадським майданчикам (зокрема колонкам) для художнього самовираження. Не поділяючи поняття краси з суспільною культурою, і взагалі зводячи актуальність рейтингу "краси" до рівня титулів, андеграундні продукти не випікаються і не перебільшуються, та не докладавши жодних зусиль, щоб копіювати себе. Все сучасне мистецтво протистоїть культурі, оскільки творчість є відтворенням. Соціальні мережі, що з'явилися з часом, створили широкі коридори доступу «в народ». У 90-х роках художники Франківська створили «Impreza», галерею «С'об'єкт», журнал тексту та візії «Четвер», зона неформальних посиденьок «Під лілеєю», з'явилося поняття «Станіславський феномен». Усе це раптово «пробачило» мистецький процес,

вивело його з андеграунду й почало створювати «культурну погоду», яка опинилася в добрих руках і мізках. І там, де підпілля зазвичай стикається з бойовими діями на шляху «на поверхню», бо його криклива ексцентричність ділить свідків на велику фракцію, яка їх не сприймає, і кількох, які справляють позитивне враження. Деякі люди мотивовані, але більшість викликають відразу і образливість. Івано-Франківськ не став винятком, і художника прославляли як «батька психічної отрути». Зрештою цей конфлікт переріс у майже повне роз'єднання культури та сучасного мистецтва, хоча й мирним шляхом.[24]

Культура діє за правилами, у полі мистецтва, трансгресії та девіації. Культура керується стандартами, а мистецтво — це руйнування цих стандартів і упереджень. Припущень про те, що ми можемо сприймати як мистецтво, набагато більше, ніж ми можемо переварити, вони з'являються з добре відфільтрованих стрічок друзів і розсилаються у вигляді спаму і реклами. І щойно «підземлею» почав втрачати сенс, звідкись з неба до центру Франківська спустився живий витвірмистецтва. І став символізувати загублене підземелля, даючи перехожим містичну богемну ідею, що ніби йде з художніх підземних глибин. Вона з'являлася в полі, але сама Богема була в полі зору - ні, вона так і не матеріалізувалася, тільки викликаючи сумніви про власне існування. [24]

Вивчаючи питання андеграунду важко було зрозуміти їхню сутність, та в цьому і заключається ексклюзивність цього виду. Коли художника виводять за межі в яких він існував все життя він рухається в різні напрямки дещо божевільні та схибленні рухи, ніби звір якого випустили на волю випускаючи творчість з тих замкнених просторах, які бурлять в ньому. Комусь це здається незрозумілими, хтось цього боїться, хтось відкритий до нового. Це руйнування всіх стереотипів знищення своїх стін які були побудовані між митцем та самовираженням.

Напочатку 2000 років вперше в Україні було зафіксовано спробу створення муніципального Центру Сучасного Мистецтва. Ця ініціатива належала Ігорю Панчишину. Коли міжнародна бієнале «Імпреза» вже почала добігати свого

завершення, Ігор зняв свою кандидатуру на заміну директора ЦСМ Сороса у Києві та подався працювати над Центром Сучасного Мистецтва до Франківська. Все ж юридично ця справа не дійшла до кінця, чисто формально вона ще існувала три роки та навіть влаштовувала дуже цікаві акції (наприклад виставка на Влодці Костирці, участь у масштабному Всеукраїнському фестивалі «Культурні герої»). Та ось нарешті зусилля Франківчан набрали успіху. Вже 26 лютого 2013 року міська рада нарешті ухвалила рішення про створення у місті Івано-Франківського центру сучасного мистецтва. Унікальність цього закладу у тому, що це був перший державний ЦСМ у країні. У Києві та Харкові є Муніципальні галереї, у Львові є Палац мистецтв, але інші центри сучасного мистецтва в Україні є приватними чи громадськими проектами. Створення мережі муніципальних центрів послужить мети поживлення художніх обмінів, децентралізації діяльності столичних установ, прискорення обґрунтування концепції «сучасного мистецтва» у державних установах. В даний час Центр займається координацією діяльності, налагодженням взаєморозуміння між художниками та публікою, художниками та арт-інституціями, створенням архіву даних про місцевих художників та їх художньої діяльності, аналізом та оцінкою подій, пов'язаних із сучасним мистецтвом, популяризацією та мистецтвом. [40]

Першою виставкою стала серія подарованих робіт «Презинтація» Виставка позбавлена концепції, кураторського підтексту, високоеклектична та нарочито незв'язна. Таким чином вона окреслює сучасний стан сучасного мистецтва в Івано-Франківську. Ця виставка досліджує постмодерністський напрямок покоління митців «Станіславського феномену» (Гривінський В., Іздрик Ю., Корор М., Котеллін Р., Мулік В., Перекрїта І., Яновський Ю.) [13] За матеріалами творів сексу. ., Яремак М.), але деякі автори мають протилежні погляди та підходи. [40]

Найстаршому учаснику виставки Володимирі Гуменному вже понад 60 років. Відомий і впливовий у відповідних колах графік, він є визнаним майстром літографії, бере участь у багатьох графічних форумах по всьому світу й отримує

престижні нагороди (1990-х рр., зокрема Гран-прі Сеульської бієнале). Міжнародна академія сучасного мистецтва, Рим, 2006).[10] Класики жанру вправно поєднують витонченість і складність старовинних графічних прийомів із відкритою іронією поп-арту, граючи з грайливістю сучасного сприйняття творів мистецтва масами, всупереч вишуканості конкретного втілення спотворюють глядача дивний погляд. «Скіфія»[рис.3.9] — це просто обкладинка альбому Rolling Stones. «Одноокий» — це своєрідний автопортрет майстра для тих, хто добре знає його життєвий шлях.

Євген Самборський, який приміряє на себе «перші 30», відомий в Україні як лауреат премії «МУХи» та номінант PinchukArtPrize[7]. Берлінська бієнале та київський Арсенал представили скульптурні варіанти концепції «автопортрет» [рис.3.10]. Використовуючи предмети та одяг із власного гардеробу, Де створив гіпсову модель свого обличчя та рук, щоб створити образ вічно мандрівного цікавого юнака, шукача загадкових істин. Як не дивно, обличчя мандрівника сповнене швидше сумом, ніж романтизмом, а його далекоглядні очі не бачать ні надії, ні ілюзії. Отак виглядає сучасна молодь. Інша інсталяція Самборського «Епос живопису № 2» викликає чудове пошвавлення у дітей та деяких дорослих. І зовсім не в авторському тексті, що супроводжує її демонстрацію («...вся поетика твору будується на історично реконструйованому фундаменті, і, застосовуючи прийоми трансформації, я даю нам можливість споглядати трагічне здобуття себе-руйнування», фрагмент тексту), але якщо у нас є можливість поринути у гру, ми вступимо в діалог, але не з художником, а на подіумі, який він залишив нам, взаємодіючи з об'єктом.

Ще два художники, Юрій Боринець (1975) і Микола Джичка (1977) (за аналогією з Самбірським), закінчили місцеві художні училища і займаються станковим мистецтвом, розпоряджений, акуратний стиль листа олією на полотні з жорсткими візерунками та що радикально відрізняється один від одного. картини. Якщо «Боринець» — грубий і дещо брутальний святковий стиль, що

тяжіє до графіті, то «Джичка» — академічно чіткою лінійністю [50].

Роботу Ростислава Котерліна щороку можна побачити у колективі «I Gallery» Павла Гудімова та у спільному проєкті Антина Мухарського з Ігорем Переклистою у Groove Art. Полотно Р.Котеліна «Україна – чемпіон» [рис.3.11] написано у 2008 році, але картина є не передбаченням чи коментарем нещодавніх спостережень про Євро-2012, а інтуїтивним та іронічним поглядом на сучасну геополітичну стратегію заперечення. Картини Р. Котерліна більшою чи меншою мірою завжди пронизані містикою, сакральними, незбагненими дзенськими метафорами. Малюючи, він прагне пізнати, виявити та зафіксувати «зміни», моменти змін, «зони зіткнення». Іноді матеріалом його є час. Іноді це місце. Іноді – гроші. Витончений, ледь помітний потік енергії від його творчості вражає всіх, навіть тих, хто боїться зізнатися. І навпаки, постер із картинами Нецензурна лайка викликає у глядача бурхливу реакцію, але також змушує його замислитись над побаченим і вступити в діалог та дискусію. Пелекріта не ставить під сумнів і не допускає двозначності тлумачення. Все чітко та переконливо, як на плакаті. Позбавлення каліграфічного написи на картині підтверджує це. І лише обов'язковий сарказм та зайві подробиці можуть викликати підозри у недовірі. Сьогодні художник, мабуть, найбільш відомий в Україні як творець «феномену Станіслава», оскільки його картини мають підвищений попит після виставок у Києві, Москві, Любліні та Пермі.[40]

Іздрік найбільш відомий як поет, письменник, художник, музикант та редактор журналу «Четвер» бачення та тексту. Періодично займається образотворчим мистецтвом із 1990 року. На виставці представлені листи колажної графіки із серії «Шпигунство».[17]

Мирослав Король – цікавий, але маловідомий український поет, автор книги «Час каміння». Учасник понад 40 міжнародних графічних заходів. У своїх численних віршах він описує світ маленької людини, драму її повсякденного життя, використовуючи мінімалістичні засоби зображення страхів, радостей,

печалів і пошуку прихованих істин. Художня космологія Ванга побудована навколо слів чи об'єктів, які є метафорами слів. Несамовиті і несподівані зіставлення створюють нові значення для поезії, де образи є синонімами слів і навпаки. Побутові деталі та інструменти, короткі уривчасті фрази та слова, папір, різні графічні прийоми (монотипія, вогненна гравюра, туш/перо, офорт) та фантазія художника достатні для втілення глибоких філософських ідей. На виставці представлено авторський монотип художника «Голодне сонце», виконаний із предметів побуту.[14][3.12]

Влодко Хлівінський зробив серію великих шовкографій під час своєї резиденції у 2007 році на стипендію міністра культури Польщі «Горд Полонія». Одну з них, «Маску», було передано в дар колекції Центру сучасного мистецтва. Володимир Мулик займається живописом та графікою у вільний час без розлучення. "Мулик, рішучий пацифіст і старий хіпі. На мій погляд, поетика та пафос його картин цілком належать рок-н-ролу, і принаймні коріння його творчості разом із короною можна віднести до класичної рок-культури. Велику увагу він приділяє декоративності естрадного мистецтва та ефективності графічних рішень. Чіткі лінії служать основою композиції, кадри окреслюють відомі межі та формують граматику зображення.[37]

Ярослав Янофські працює в галузі живопису, скульптури, фотографії, відеоарту та перформансу. Учасник багатьох українських та зарубіжних (Росія, Польща, Латвія, Іспанія, Литва, Німеччина, Австрія) заходів. «Туман над водою» поєднує в собі техніку абстрактних крапель Поллока із символікою поп-арту Варгола. І все це призводить до нав'язливої темно-фіолетової мелодії. Художник коротко говорить про прості речі, але в той же час все досить таємниче та потаємне: Дим на воді. Мирослав Яремак закінчив Косівську школу народних промислів (1982 р.) та Львівський інститут декоративно-ужиткового мистецтва (1989 р.). Займається живописом, перформансом та дизайном. Нагороджений на Міжнародних бієнале «Імпреза-89», «Імпреза-91» та «Імпреза-93». «Мирослав

Яремак належить до художника, наділеного витонченим почуттям моди та стилю, щоб не дотримуватися існуючих правил, а створювати нові моди, нові стилі», — пише Іздрік. Пошуки «Суб'єктивних метаморфоз» (1993) у переплетенні шляхів образів та метафор зовні нагадує монументальні мальовничі етюди, поширені у 80-ті роки, та досліджує складність процесу самоідентифікації та самосвідомості. В основі твору діалог з модерністською традицією, методичний курс про стан мистецтва, виявлення меж між декоративністю, корисністю та його фундаментальною цінністю. Яремак поєднує раціональність, логіку та порядок із відкритістю людини, свіжістю сприйняття нового, вседозволеністю існування чудес. Яремак багатьом незрозумілий, попри його дар інтерпретації своєї діяльності. Яремак смішний. Але це не дивно у найголовнішому. Вперто сучасний та європейський. І в цьому він чесний. Ми можемо говорити про стратегію тощо, але культурна ситуація, чи та ситуація з фінансуванням, робить усе можливе ми можемо. Сьогодні в центрі немає нічого, окрім приміщень, непридатних для великих виставок та зарплати двох співробітників. Немає елементарного комп'ютерного обладнання, не кажучи вже про фото-, відео- або проєкційне обладнання. Невелика сума грошей, виділена з підфонду, відразу йде на купівлю найнеобхіднішої оргтехніки (кумедно рекламувати сучасне мистецтво з блокнотом та олівцем у руці). Зараз більшість часу йде на переговори з потенційними покровителями та спонсорами. Поспостерігавши за тим, як розвиваються подібні інституції у інших країнах, ми не відмовляємося від цих моделей, а шукаємо інші методи, які більш підходять для нашої соціальної ситуації. Акцент буде зроблено на зміцненні існуючих зв'язків та знайомств, налагодженні комунікації між українським та зарубіжним сучасним мистецтвом. установи.

Розвиток сучасного мистецтва Івано-Франківськ розпочався з грандіозної виставки Імпреза. Цей поштовх розв'язав руки багатьом художника, які до того

не могли вільно висловлюватись на полотні, тоталітарний режим Радянської влади ретельно перевіряв хто що пише і про що. Більшість боялись навіть того що малювали. Та зорпадом Радянського Союзу всі випустили своє вільнодумство якщо раніше жорстка цензура зковувала всіх, то зараз художники виштовхували з себе те, що так довго приховували. Цей шквал зачепив не лише Україну, а й Європу, Тепер наші художники мають можливість виставлятись за кордоном,. Що дуже позитивно вплинуло на сучасне мистецтво України.

ВИСНОВКИ

1. Ми ретельно зібрали та проаналізували матеріал нашої наукової роботи, описали всю літературу у першому розділі. Розібрали усі методи дослідження які ми використовували на кожному етапі написання роботи .
2. Свій опис мистецьких просторів ми почали з музею мистецтв Прикарпаття, ми переглянули музейну колекцію, та познайомились з майстрами, які представляли своє мистецтво у музеї наприкінці ХХст. Музей надзвичайно багатий своїми декоративно-ужитковими творами, творами зарубіжного мистецтва, сакрального та сучасного мистецтва. Музей володіє творами відомих майстрів та не дуже, вся ця архівна база збиралась багато років під час міжнародних та відчизняних виставок. Музей мистецтв Прикарпаття це скарбниця українського мистецтва.
3. У Івано-Франківську з роками відкривається все більше мистецьких просторів які спрямовані на подачу сучасного мистецтва. Ще одним нашим об'єктом є галерея «Арт на мур» це галерея сучасного мистецтва, яка створена для прояву будь-якої творчості. У галереї проводились виставки різного характеру, дизайнерські, фото-виставки та картини талановитих франківчан адже мистецтво це не тільки живопис та скульптура, будь-що може називатись мистецтвом якщо туди вкласти свою ідею і частинку душі.
4. Також провівши соціальне опитування на Івано-франківському форумі[53] на тему відвідування мистецьких просторів та отримали певні результати, 13% серед 100% відвідували музеї та виставкові центри, більшість респондентів відповіли що відвідували мистецькі простори частіше якби вони були б цікавіші порівнявши своє опитування з опитуванням Асоціації сприяння самоорганізації населення можемо сказати що за 4 роки думки людей не дуже змінились. Велика кількість людей не цікавиться тому що думає що відвідувати галереї нудно. Все ж таки у майбутньому потрібно залучати

більше людей до культурного розвитку щоб вони переконались що сучасне мистецтво це надзвичайно цікаво.

5. З кінця ХХ століття в Івано-Франківську почало стрімко розвиватись сучасне мистецтво, молоді митці після розпаду Радянського Союзу розпочали нову культурну еру у місті. Нові та нестандартні виставки, які почали проводитись у Івано-Франківську з 90-х років почали стрімко набирати оберти. Митці перестали боятись осуду, і всіляко демонстрували свою творчість тим саме повертаючи увагу як українських, так і зарубіжних мистецтвознавців. Завдяки такому стрімкому розвитку сучасного мистецтва, почали створюватись простори, об'єднання, галерея де молоді митці могли демонструвати свої роботи.
6. Сучасні мистецькі простори стали основою та опорою для молодих митців, нові проекти, які дають можливість висловлюватись кожному мистецькому прояву, будь-хто може бути залучений до цього. Іноваційний проєкт Промприлад це надзвичайно перспективний для нашого міста він залучає розвиватись усі сфери життєдіяльності міста. Не важливо хто ти, лікар, вчитель чи водій якщо у тебе є ідея ти можеш втілити її і змінити русло свого життя. Такий формат розвитку надзвичайно важливий для міста, адже він надає можливість розвиватись усім, хто прагне розвитку.
7. З 2000-х років у місті відкривались дедалі більше просторів, зараз для нас це вже є звичне явище, та тоді це був справжній шквал емоцій від жителів Івано-Франківська. Важко було переходити з тоталітарного режиму, коли люди боялися всього нового і головне засуджували це. З часом доводилось сприймати і відноситись до цього з розумінням або байдужістю, хтось заохочував і вподобав собі таке явище, з роками сучасне мистецтво вже не викликало таких емоцій, а стало звичним явищем.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Urban Space на стероїдах: як «Промприлад.Реновація» змінюватиме Івано-Франківськ. Ярослав Друзюк. 2018р. <https://www.the-village.com.ua/village/city/how-it-works-city/276017-inkubator-dlya-zmin-scho-treba-znati-pro-proekt-promprilad-renovatsiya>
2. [Бастіон Фортечна галерея.](http://bastion-if.com.ua/uk/) <http://bastion-if.com.ua/uk/>
3. Вагабундо – мистецьке бомбосховище Івно-Франківська <https://zbruc.eu/node/111170>
4. Виставка Supernova by Krolikowski Art. <https://www.0342.ua/afisha/7953/vistavka-supernova-vid-krolikowski-art>
5. Виставка Тараса Кеби «Де мій дім?» 2019р. <https://frankivsk-online.com/events/arts/vystavka-tarasa-keba-de-mij-dim/>
6. Виставки. <https://artmuseum.org.ua/index.php/zakhody/vystavky>
7. Відкритий Архів. Євген Самборський <http://openarchive.com.ua/samborskiy/>
8. Галереї сучасного мистецтва Івано-Франківська <https://frankivsk-online.com/places/galleries/>
9. Гриця Ерде показала фахівцям «Мертві квіти». Юлія Федунішин 2014р. Репортер.
10. Гуменний володимир <http://www.dukat-art.com/ua/dovidnik/gumennij-volodimir-1952-2013>
11. Гуцульський край. Юрій Шкріюляк основоположник гуцульської різьби на дереві. <https://gk.if.ua/2012/05/05/5612/>
12. Деякі аспекти культурних практик і культурної інфраструктури України ст.14-29.. Одеса 2019

<https://drive.google.com/file/d/1d1WQkvZ69QuLg9vxMjgKV6k2pXbNNsFX/view>

[w](#)

13. Енциклопедія постмодернізму / За ред.. Ч. Вінквіста та В Тейлора; Пер з англ. В. Шовкун; Наук ред. Пер О. Шевченко. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. – 503 с.
14. Енциклопедія української літератури.
https://esu.com.ua/search_articles.php?id=5062
15. Євген Сверстюк. Блудні сини України. Київ. 1993
16. І. Матоліч ["Арт на Мур" - діалог з мистецькими інституціями](#)
17. Іздрик Юрій Романович. Бібліотека української літератури.
<https://www.ukrlib.com.ua/bio/printit.php?tid=14857>
18. Іконо-дизайн Тетяни Єфтимовської . Еріка Вітер 2013.
<https://firtka.if.ua/blog/view/ikonodizajn-tetani-eftimovskoi200507>
19. Імпреза. Івано-Франківськ. 1989, 1991, 1993, 1995, 1997 Анатолій Звіжинський 2013р. <https://artukraine.com.ua/ukr/a/impreza--ivano-frankovsk--1989-1991-1993-1995-1997/#.Y3Zrf3bP3IW>
20. Імпреза. Спогади і рефлексії. Анатолій Звіжинський 2013р.
<https://zbruc.eu/node/14286>
21. Імпреза. Міжнародна бієнале». Видавництво «Лілея-НВ». Серія «Моє місто». Івано-Франківськ. 2012р.
22. Імпresіонізм у живописі. <https://lihtaryk.com.ua/impresionizm-u-zhivopisu/>
23. [Інтерв'ю з художником Матвій Вайсберг. Автор Галина Любчичи 2010р.](#)

24. Інший погляд на культурне життя міста: Як виник франківський андеграунд 90-х? Ростислав Шпук. <https://kufer.media/dumky/inshyj-poglyad-na-kulturne-zhyttya-mista-yak-vynyk-frankivskyj-andegraund-90-h/>
25. Кататлог персональної виставки. Івано-Франківськ. 1989р.
26. Кравченко Я. Надхненник шістдесятників <https://day.kyiv.ua/uk/article/naprikinci-dnya/nathnennik-shistdesyatnikiv>
27. Культова «Стіна» Матвія Вайсберга демонструється у франківському «Вагабундо» Kurs.if.ua 2021р.
28. Культура та креативність для порозуміння та розвитку. Стратегія Українського культурного фонду на 2019-2021 роки <https://ucf.in.ua/storage/docs/12022019/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D1%84%D0%BE%D0%BD%D0%B4%D1%83.pdf>
29. Леопольд Левицький. Штрихи і барви життя <https://photo-lviv.in.ua/leopold-levytskyj-shtryhy-i-barvy-zhyttya/>
30. Михайло Дейнега: Музей мистецтв Прикарпаття має стати центром освітніх програм та культури https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/1314786-mihaylo-deynega-muzey-mistetstva-prikarpattya-mae-stati-tsentrom-osvitnih-program-ta-kulturi.html
31. Музей мистецтв Прикарпаття . Відділ зарубіжного образотворчого мистецтва: <https://artmuseum.org.ua/index.php/ekspozytsiia/viddil-zarubizhnoho-obrazotvorchoho-mystetstva>
32. Музей мистецтв Прикарпаття, Відділ сакрального мистецтва <https://artmuseum.org.ua/index.php/ekspozytsiia/viddil-sakralnoho-mystetstva>

- 33.Музей мистецтв Прикрпаття. Імпреза 1989.
<https://artmuseum.org.ua/index.php/ekspozytsiia/viddil-sakralnoho-mystetstva>
34. Найкраще з найгіршогою. Роздуми про Опанаса Заливаха. Антон Звіжинський 2017р. <https://mi100.info/2017/04/18/najkrashhe-z-najgirshogo-rozdumy-pro-opanasa-zalyvahu/>
- 35.Новий мистецький простір у Вагабундо:
https://kurs.if.ua/news/u_vagabundo_vidbuvsya_pershyu_mystetskyu_perehid_foto_72960.html/
36. Опанас Заливаха <https://uartlib.org/ukrayinski-hudozhniki/zalyvaha-opanas/>
- 37.Пост у Фейсбук <https://www.facebook.com/csm.if.ua/>
38. Пост у фейсбук
<https://www.facebook.com/events/prompryladrenovation/%D0%B2%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%BA%D0%B0-supernova-%D0%B2%D1%96%D0%B4-krolikowski-art/2064937373753331/>
39. Пост фейсбук «Арт на Мур»
https://www.facebook.com/events/970953446251728/?active_tab=discussion
40. Презинтація в Івано-Франківському ЦСМ. Анатолій Звіжинський. 2013р.
<https://artukraine.com.ua/ukr/a/ivano-frankovskaya-prezentaciya/#.Y3Zsw3bP3IV>
- 41.Промприлад.Реновація. <https://warm.if.ua/projects/promprylad>
42. Скарби музеїв України «Івано-Франківський художній музей» Київ - видавництво - мистецтво 1989р с.
- 43.Скарби музеїв України «Івано-Франківський художній музей» Київ - видавництво - мистецтво 1989р с.

44. Стаття журналу «МІСТО» №10. Автор Ірина Матоліч : «Арт на Мур» -діалог діалог з мистецькими інституціями : 2017р. <https://mi100.info/2017/11/08/art-na-mur-dialog-z-mystetskymy-instytutsiyamy/>
45. Сьогодні в галереї «Арт на Мур» представили творчий проєкт Руслана Підсудієвського «Містерія» 2019р. <https://www.0342.ua/news/2465269/sogodni-v-galerei-art-na-mur-predstavili-tvorcij-proekt-ruslana-pidsudievskogo-misteria>
46. Традиції вишивання у сучасній техніці. Galka.if.ua. Турій Роман. 2016р.
47. У Франківську Оксана Бейлах та світлана Повшик презентували дизайн-проєкт «Неофольк». Стиль життя. 2016
48. У Франківську художниця Гриця Ерде презентувала колажі «Мертві квіти» <https://www.blitz.if.ua/news/u-frankivsku-hudozhnyca-grycy-a-erde-prezentovala-kolazhi-quot-mertvi-kvity-quot.html>
49. Христина Шпук. Франківськ росте у глиб : у місті відкривається підземний перехід Вагабундо <https://sotka.life/frankivsk-roste-uhlyb-u-misti-vidkryvaietsia-pidzemnyj-perekhid-vagabundo/>
50. Художник Джичко Микола <https://artcommunity.0342.ua/news/121416>
51. Цікаві факти з історії давніх часів. <https://uahistory.co/pidruchniki/interesting-facts-from-the-history-of-ancient-times-5-6-classes/62.php>
52. Як у Франківську відкривали підземний перехід «Вагабундо». Sotka life. Наталія Кушніренко. 2019р.
53. <https://mistaua.com/%D0%A4%D0%BE%D1%80%D1%83%D0%BC/ru/?setcity=986>

ДОДАТКИ

Рис.2.1 «Портрет Аделіни Русин»

Рис.2.2 «Демонстрація»

Рис.2.3 «Богородиця Одигітрія»

Рис. 2.4 «Мертві Квіти»

Рис.2.5 «Неофольк»

Рис.2.6 «Де мій дім?»

Рис.2.7 «Стіна»

Рис. 3.1 «Тополі яких стає менше»

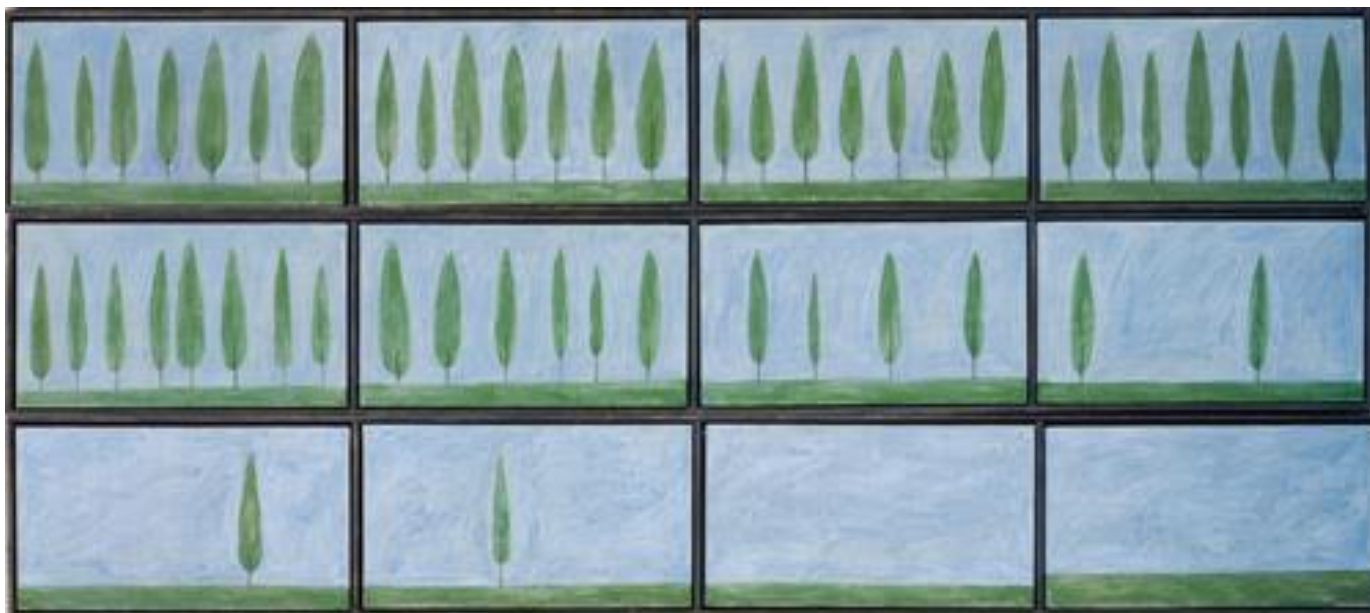

Рис. 3.2 «Повний шлунок не радо вчиться»

Рис. 3.3 «... щось тут не так»

Рис. 3.4 «Проникнення»

Рис. 3.5 «Т.К1»

Рис. 3.6 «Здвоєний світ»

Рис. 3.7 «Іван Франко Іван»

Рис.3.8 «У мандри»

Рис. 3.9 «Скіфія»

Рис. 3.10 «Автопортрет»

Рис. 3.11 «Україна чемпіон»

Рис.3.12 «Сонце голодного»

